

КУЛЬТУРА

WWW.KIMPRESS.BY

ШТОТЫДНЁВАЯ ГРАМАДСКА-АСВЕТНІЦКАЯ ГАЗЕТА

Фота Аляксандра ХІТРОВА, БелТА

**ЯКОЕ
КІНО
ЗДЫМУЦЬ
У БЕЛАРУСІ
ЦЯГАМ
БЛІЖЭЙШАГА
ЧАСУ?**

С. 6

**ЦЭНТР ПРЫЦЯГНЕННЯ,
СПЛЕЦЕНЫ З ТРАДЫЦЫЙ
І КУЛЬТУР**

С. 2 — 3, 6 — 7, 14

**НЯМА КАНТАКТУ — НЯМА ПРАРЫВУ?
ТЭАТРАЛЬНЫ СЕЗОН АНАЛІЗУЮЦЬ КРЫТЫКІ**

С. 4 — 5

**ТУРПРАЕКТ "К":
ВОДНАЯ ЭПАПЕЯ
ПАВОДЛЕ ГРАФА
ТЫШКЕВІЧА**

С. 10 — 11

Аб'ява*

ОТКРЫТОЕ АКЦИОНЕРНОЕ ОБЩЕСТВО
ГОМЕЛЬБЕЛПРОМКУЛЬТУРА

единственное
специализированное
предприятие
по производству
мебели
и оборудования
для библиотек
и учреждений культуры
предлагает

кафедры, стеллажи,
столы, шкафы, банкетки,
трибуны, мольберты
г. Гомель, ул. Барыкина, 82 "Б"
0232 408-172, 408-182;
+375 29 681 15 30
www.GBPK.by

Прэзідэнт Аляксандр Лукашэнка ўручае спецпрыз Льву Лешчанку.

12 ліпеня распачаўся XXI Міжнародны фестываль мастацтваў "Славянскі базар у Віцебску". Па традыцыі, форум адкрыў Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь Аляксандр Лукашэнка.

"Несумненна, віцебскі форум стаў адным з тых зярнят, з якіх прарастае еўрапейская інтэграцыя, бо ён даў магчымасць нашым народам захаваць гістарычную агульнасць і адзіную культурную прастору", — сказаў Кіраўнік дзяржавы.

"Гэтым форуму самім лёсам было прызначана стаць цэнтрам прыцягнення розных культур, бо нават у яго назве — "Славянскі базар" — чуецца водгук і еўрапейскай, і ўсходняй цывілізацыі", — лічыць Прэзідэнт. На думку Аляксандра Лукашэнка, невыпадкава і месцам правядзення фестывалю выбраны Віцебск, дзе "на багатай глебе, створанай з перапляцення традыцый ды культур, з'явіліся

на свет і расцвіталі геніі". Кіраўнік дзяржавы адзначыў, што ў пачатку мінулага стагоддзя горад на Дзвіне трапіў у назвалі беларускім Парыжам: "Нягледзячы на знешнюю непадобнасць, гэтыя гарады ўнутрана вельмі блізкія. Іх вуліцы і плошчы напаяняе атмосфера натхнення, якая акрыляе людзей мастацтва і нараджае шэдэўры".

Менавіта Віцебск сфарміраваў непаўторны характар "Славянскага базару", зрабіўшы яго галоўнымі рысамі шчырасць, адкрытасць, інтэлігентнасць і імкненне адстойваць эстэтычныя ідэалы, лічыць Прэзідэнт. "Вось тут Парыж ад Віцебска ў гэтым адстае", — дадаў Аляксандр Лукашэнка.

"Фестываль не ламае творчых асоб, не заганяе іх у рамкі стандартаў і фарматаў. Ён прызнае права на асабісты погляд у мастацтве, цэніць у любым творы перш за ўсё арыгінальнасць задумы, дасканаласць формы

Гасцей сустракае віцебскі Летні амфітэатр.

і глыбіню зместу. І пры гэтым застаецца верным вялікай місіі мастацтва, якая дайшла да нас яшчэ з эпохі Адраджэння: рабіць высакароднай душу чалавека, сцвярджаючы яго годнасць, несці ў свет прыгажосць і гармонію", — адзначыў беларускі Лідар. Аляксандр Лукашэнка звярнуў увагу на тое, што ўвесь фестываль прасякнуты павагай да творчай унікальнасці кожнага народа і садзейнічае нараджэнню новых мастацкіх ідэй.

Уручаючы спецыяльную ўзнагароду "Праз мастацтва — да міру і ўзаемаразумення" народнаму артысту Расіі Льву Лешчанку, Прэзідэнт зазначыў: "Яна стала такой прэстыжнай, што ператварылася ў эстрадны "Оскар", за які разгараецца сапраўдная барацьба".

— Я рады, шчаслівы, горды, атрымаўшы гэтую ўзнагароду, — сказаў

знакаміты спявак. — Я вельмі люблю Беларусь і беларускі народ. Мы жывём сёння ў розных краінах, затое знаходзімся ў адной гуманітарнай прасторы, спяваем адны і тыя ж чудоўныя песні, чытаем адны і тыя ж кнігі ды ідзем па жыцці побач, адной дарогай. Я хачу, каб гэтая дарога ніколі не заканчвалася. Вялікі дзякуй Аляксандру Рыгоравічу за тое, што ён узняў гэты бліскучы фестываль, які аб'ядноўвае брацкія славянскія краіны!..

Як Старшыня Вышэйшага дзяржаўнага савета Саюзнай дзяржавы Прэзідэнт Беларусі ўручыў узнагародныя дакументы лаўрэату прэміі — народнаму мастаку Беларусі Георгію Паплаўскаму. Гэты таленавіты творца — аўтар шматлікіх жывапісных работ, графічных цыклаў, афортаў і літаграфій да кніг, сярод якіх — "Слова аб палку Ігаравым", выданні твораў Васіля Быкава, Янкі Купалы, Якуба Коласа. Яшчэ адзін

сёлетні ўладальнік прэміі Саюзнай дзяржавы — расійскі паэт Глеб Гарбоўскі — па стане здароўя прыехаць у Віцебск, на жаль, не змог. Лаўрэатам ён стаў за паэтычны цыкл "Беларускі сшытак", паэму "Чмель у аўтобусе" і асобныя вершы, многія з якіх прысвечаны беларускай тэматыцы.

Прывітанні гасцям і ўдзельнікам фестывалю накіравалі таксама кіраўнікі Расіі і Украіны.

Прэзідэнт Расіі Уладзімір Пуцін у сваім прывітальным адрасе адзначыў, што "Славянскі базар у Віцебску" — гэта чудаўнае свята, якое стала традыцыйным і спрыяе пашырэнню культурных каштоўнасцей славянскіх народаў, умацаванню іх духоўнага адзінства. "Усё больш шырокай становіцца геаграфія ўдзельнікаў фестывалю, нязменны поспех якога пераканаўча даказвае, што культура не ведае меж, а мова мастацтва не мае патрэбы ў перакладзе".

Украінскі Прэзідэнт Віктар Януковіч у сваім вітанні падкрэсліў: "...Беларуская зямля традыцыйна гасцінна сустракае ўкраінскіх выканаўцаў, якія неаднойчы становіліся лаўрэатамі конкурсу, прадстаўляючы непаўторнае спеўнае мастацтва Украіны ды багатыя культурныя традыцыі..." Кіраўнік Украіны перакананы ў тым, што сёлетні "Славянскі базар..." адкрые свету нямала творчых асоб, стане заручкай далейшага прафесійнага станаўлення маладых артыстаў.

Матэрыялы падрыхтавалі Надзея БУНЦЭВІЧ, Андрэй СПРЫНЧАН (фота), нашы спецкарэспандэнты на "Славянскім базары ў Віцебску"

Вялікая місія мастацтва

Працягваецца XXI Міжнародны фестываль мастацтваў "Славянскі базар у Віцебску"

Справа налева: Павел Латушка, Леў Лешчанка, Віктар Нікалайкін і Анатоль Ярмоленка пад час цырымоніі адкрыцця Зоркі народнаму артысту Расіі.

Алея лаўрэатаў спецыяльнай узнагароды Прэзідэнта Беларусі "Праз мастацтва — да міру і ўзаемаразумення" — Алея зорак у Летнім амфітэатры Віцебска — папоўнілася імем Льва Лешчанкі.

Цырымонія пачалася прывітальным словам міністра культуры Рэспублікі Беларусь Паўла Латушкі: "Гэта легендарная асоба, той чалавек, які папраўдзе сцірае межы паміж дзяржавамі і народамі, яднаючы нас сваім мастацтвам і талентам". Павел Паўлавіч загадаў, як на ўсё жыццё запомніў словы сваёй бабулі, пачуць іх у сямігодным узросце: "Гэта мой любімы артыст". І сёння, прызнаўшы міністра, у яго машыне ёсць дыск Льва Лешчанкі, які ён слухае. Словы прызнання завяршыліся шчырым пажаданнем: заўсёды заставацца для гледачоў любімым артыстам.

Тое, што Леў Лешчанка застаецца любімым на працягу некалькіх пакаленняў, адначыў і старшыня Віцебскага гарвыканкама Віктар Нікалайкін.

— Мы ўсе вучыліся ў яго! — гарача ўсклікнуў народны артыст Беларусі Анатоль Ярмоленка. — Прыходзьце на яго канцэрты заўжды!..

Пакуль жа міні-канцэрт у гонар спевака далі юныя артысты Узорнай студыі эстраднай песні "Форум" Віцебскага ГЦК. У іх выкананні прагучала "Соловьиная роща" з рэпертуару Льва Лешчанкі. На апошнім куплеце артыст не ўтрымаўся — і пачаў падпываць...

Пад час урачыстага адкрыцця фестывалю.

Першы намеснік міністра інфармацыі Беларусі Лілія Ананіч, намеснік Дзяржсакратара Саюзнай дзяржавы Іван Бамбіза на сустрэчы з народным мастаком Беларусі Георгіем Паплаўскім.

Фінал канцэрта Прэзідэнцкага аркестра з праграмай "Ураган".

Сустрэча міністраў

12 ліпеня ў рамках XXI Міжнароднага фестывалю мастацтваў “Славянскі базар у Віцебску” адбылася рабочая сустрэча міністра культуры Рэспублікі Беларусь Паўла Латушкі з міністрам культуры Расійскай Федэрацыі Уладзімірам Мядзінскім.

На пачатку сустрэчы міністр культуры Расіі высока ацаніў арганізацыю падрыхтоўкі і правядзення Міжнароднага фестывалю мастацтваў у Віцебску.

У ходзе перамоў абмяркоўваліся пытанні далейшых перспектываў развіцця двухбаковага беларуска-расійскага супрацоўніцтва ў сферы культуры.

У прыватнасці, дасягнута дамоўленасць аб распрацоўцы і падпісанні да канца бягучага года новай праграмы супрацоўніцтва ў сферы культуры паміж міністэрствамі культуры Беларусі і Расіі на 2013 — 2014 гг.

У ходзе перамоў разгледжана магчымасць арганізацыі ў Беларусі гастролей вядучых творчых калектываў Расіі і прадстаўлення творчасці беларускіх калектываў у краіне-суседцы.

Дасягнута дамоўленасць актывізацыі адносін у сферы музейнай справы і выставачнай дзейнасці паміж двюма краінамі. У прыватнасці, абмеркаваны пытанні адносна арганізацыі выставак прэстыжных музеяў Расіі ў Беларусі.

Адным з ключавых момантаў пад час перамоў стала абмеркаванне супрацоўніцтва па ўзвешчэнні ў Расіі памяці вядомых беларусаў, якія ўнеслі ўклад у агульную гістарычную і культурную спадчыну нашых краін. У прыватнасці, у адказ на просьбу беларускага боку міністрам культуры Расіі Уладзімірам Мядзінскім выказана падтрымка ў справе ўстаноўкі помніка народнаму артысту СССР, народнаму артысту Беларусі Уладзіміру Мулявіну ў Екацерынбургу.

Асабліва ўвага пад час сустрэчы была нададзена развіццю адносін у сферы кінавывтворчасці. Бакамі дасягнута дамоўленасць аб ініцыяванні стварэння сумесных кінатрапекаў з фінансавай падтрымкай з бюджэту Саюзнай дзяржавы.

Пад час адкрыцця фестывалю.

15 жніўня адкрыецца выстаўка, якой накіраваны лёс аднаго з галоўных “музейных хітоў” сезона. “Каралеўскія скарбы” з фондавых калекцый знакамітага лонданскага Музея Вікторыі і Альберта будуць прадстаўлены на двох пляцоўках: у Нацыянальным мастацкім музеі Рэспублікі Беларусь і Нясвіжскім палацава-паркавым ансамблі.

“Музейны хіт” сезона

На гэтым тыдні ў Мінску пабывалі “эмсары” англійскага музея, якія займаюцца каардынацыяй праекта з брытанскага боку, — Эліс Лоб і Джаанна Норман. Спецыялістаў цікавілі ўмовы захавання і бяспекі экспанатаў у Нацыянальным мастацкім музеі краіны.

— Музейнае абсталяванне тут не можа выклікаць ніякіх нараканняў, — адзначыла карэспандэнт “К” Эліс Лоб пасля датківага агляду залы, дзе размешчана выстаўка. — Увогуле, гэтая ўстаноўка пакінула ў нас самыя добрыя ўражанні: і ад музея, і ад Мінска, і ад Беларусі наогул.

Што ж да вырашэння ўсіх юрыдычных фармальнасцей... На гэты конт пазіцыя Эліс Лоб таксама цалкам аптымістычная.

— Арганізацыя выязных выставак — гэта заўсёды складаная справа, і ў кожнай краіне яна мае сваю спецыфіку. Аднак беларускія і брытанскія спецыялісты зрабілі нямаля супольных высілкаў, каб пераадолець усе цяжкасці і зрабіць гэты праект магчымым. Тым больш, мы атрымалі вельмі моцную падтрымку ад Пасольства Вялікабрытаніі ў Беларусі і беларускага пасольства ў Лондане...

Музей Вікторыі і Альберта, які сёлета святкуе сваё 160-годдзе, даўно заваяваў рэпутацыю самага прадстаўнічага ў свеце збору твораў дызайну і дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва. Яго экспазіцыя размешчана ў 146 залах агульнай плошчай каля 11 км², а штогод яе наведвае болей за два мільёны чалавек. Прычым у музеі прадстаўлены артэфакты, якія належаць да самых розных відаў мастацтва, эпох і культур. Па словах Эліс Лоб, такой разнастайнасцю будзе вылучацца і выстаўка на Беларусі:

— У Мінск прыедуць сапраўды вялікія творы мастацтва: арыгіналы Франсуа Буш, аднаго з найвялікшых скульптараў эпохі барока Джавані Ларэнца Берніні... Але будуць і своеасаблівыя “маленькія скарбы” — скажам, табакеркі Фрыдрыха Вялікага, а таксама — зброя, касцюмы розных эпох, мэбля, тэкстыль... І сярод гэтых васьмі дзясяткаў экспанатаў вылучыцца найкаштоўныя папраўдзе складана...

Як адзначыла загадчыца аддзела замежнага мастацтва НММ Алена Сянкевіч, убачыць тую частку выстаўкі, што апынецца ў Нясвіжы, наведвальнікі музея здоліюць з дапамогай інфакіёска. А паколькі “Каралеўскія скарбы” будуць дэманстраваны на Беларусі цягам двух месяцаў, ва ўсіх ахвотных хопіць часу на тое, каб іх агледзець.

Ілья СВІРЫН
Фота Юрыя ІВАНОВА

Уладзімір Пракапцоў знаёміць лонданскіх гасцей з музеем.

Шагал “па-за часам”

5 ліпеня ў Музеі гісторыі горада Мінска адкрылася выстаўка пераможцаў конкурсу “Шагал. Па-за часам”.

Удзел у конкурсе маглі прыняць усе ахвотныя. Адзіную ўмову куратар праекта Яўгенія Бяльковіч сфармулявала так: “Галоўнае, каб у работах прасочвалася ўплыў Марка Шагала — у тэхніцы, колеравай гаме, дэталях або ў настроі твораў”. А прызам для ўсіх пераможцаў стаў, уласна, удзел у згаданай выстаўцы.

Таму цалкам заканамерна, што вынік атрымаўся надзвычай стракаты. Некаторыя з работ выяўлялі “шкалярскі ўзровень” засваення візуальнай мовы майстра, некаторыя — як, да прыкладу, інсталляцыя Таццяны Гомза, — спрабавалі расклаці яе “на элементарныя часціцы”, некаторыя — дэманстравалі творчыя практыкі саміх аўтараў, хіба апасродкавана знітаваныя з Шагалам. У ліку апошніх асабліва ўвагу прыцягваюць некалькі

карцін Анатоля Кузняцова — глыбокага і паслядоўнага адэпта абстрактнага жывапісу. Урэшце, чацвёртая катэгорыя — гэта менавіта арганічнае ды арыгінальнае сталучэнне аўтарскай практыкі і “шагалаўскай тэматыкі”, прадэманстраванае, скажам, у фотатворы Сяргея Кажамякіна. На жаль, узораў такой “залатой сярэдзіны” было не так і шмат.

Безумоўна, кожны выпадак з’яўлення імя Шагала на сучасных афішах варты адзнакі. Ды, як падаецца, угодкі Майстра могуць стаць добрай нагодай не толькі для арт-мерапрыемстваў “з гістарычна-рэпрэзентатыўным” ухілам, але і для смелых эксперыментальных праектаў (няхай сабе і без жорсткай тэматычнай прывязкі). Балазе Шагал увайшоў у гісторыю мастацтва менавіта як “першапраходзец”. І менавіта гэты дух, які і сапраўды існуе па-за часам ды па-за канкрэтнымі мастацкімі кантэкстамі, і мусіць стаць найлепшым “трыб’ютам” Майстру.

I. С.

Старадрук Семяновіча

Музей гісторыі Магілёва, які нядаўна стаў уладальнікам Статута Вялікага Княства Літоўскага, не спыняецца ў пошуку старадрукаў для папаўнення ўласнай калекцыі.

Музей абвясціў дабрачынную акцыю па зборы сродкаў для таго, каб выкупіць у прыватнага калекцыянера кнігу славутага навукоўца Казіміра Семяновіча “Вялікае мастацтва артылерыі”.

Цягам двухсот гадоў гэтая кніга была “бібліяй” артылерыяў усяго свету. Па ёй вучыліся Ньютан і самы вядомы афіцэр-артылерыст усіх часоў і народаў Напалеон Банапарт. Цалкам верагодна, што “Вялікае мастацтва артылерыі” калі-нікалаі гартаў і найвядомы рускі артылерыст граф Леў Мікалаевіч Талстой.

Асобнік кнігі Семяновіча, на які пакаў вока Музей гісторыі Магілёва, выйшаў з друку ў Францыі ў 1651 годзе. Уладальнік запрасіў за яго 15 тысяч еўра. Стан захавання асобніка — добры. У ім — 304 старонкі тэксту, 22 табліцы з 206 малюнкамі. Грошы за кнігу трэба ўнесці да 1 верасня, інакш рырытэт можа пакінуць Беларусь.

Нагадаем дабрачынны рахунак установы: УК “Музей гісторыі Магілёва” 212030, Магілёў, вул. Ленінская, 1А УНТ 790203960 Філія 700 МАУ ААТ “АСБ Беларусбанк” МФО 153801536 r/r 3642014673147 Магілёў, вул. Першамайская, 71. У прывачэнні плацяжы трэба ўказаць: “На развіццё музейнай справы і ахову гісторыка-культурнай спадчыны (для набыцця кнігі Казіміра Семяновіча “Вялікае мастацтва артылерыі”).”

П. В.

“Belart. by”: мінскі вернісаж

17 ліпеня ў Музеі сучаснага выяўленчага мастацтва адкрыецца выстаўка “Belart.by. Маладыя мастакі Беларусі”.

З гэтым брэндам у свой час ужо пазнаёміліся аматары мастацтва беларускай і расійскай сталіцы. Прэзентацыя праекта адбылася ў Дзяржаўным музеі сучаснай гісторыі Расіі ў рамках праграмы Года культуры Рэспублікі Беларусь у Расійскай Федэрацыі.

Барані карані

У мастацкай галерэі “ARKA”, што ў Вільнюсе працуе выстаўка беларускіх і літоўскіх мастакоў пад назвай “Карані”.

Арганізатарамі (і адначасова ўдзельнікамі) падзеі сталі Вільнюская гарадская галерэя “ARKA”, Мінская мастацкая галерэя твораў Леаніда Шчамялёва і Гомельская карцінная галерэя Гаўрылы Вашчанкі. Мерапрыемства атрымала садзейнічанне з боку Пасольства Беларусі ў Літве і Пасольства Літвы ў нашай краіне.

Змест выстаўкі, па словах дырэктара Галерэі Л.Шчамялёва, мастацтвазнаўцы Таццяны Бембель, працягвае і ўвасабляе ідэю рэжысёра Юрыя Тарьчана, які яшчэ ў сярэдзіне 1920-х гадоў у першай беларускай мастацкай кінастужцы “Лясная

Экспазіцыю складаюць творы з калекцыі музея, а таксама новыя работы выхаванцаў мастацкіх ВНУ краіны. Да звыклых жывапісу, графікі, скульптуры і ДПМ дадаецца відэарт як знак асваення новай выяўленчай прасторы. Дата стварэння большасці твораў — 2010 год. Сярод удзельнікаў выстаўкі — стыпендыяты спецыяльнага фонду Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь па падтрымцы таленавітай моладзі, пераможцы рэспубліканскіх і міжнародных конкурсаў.

быль” сказаў: душы беларуса і літоўца сфарміраваны лесам. Адрозненне і падобства мастацкіх традыцый Беларусі і Літвы можна убачыць на прыкладзе работ мастакоў.

У рамках праекта прадстаўлены розныя віды мастацтва: жывапіс, графіка, скульптура, дэкаратыўнае пано. Усе работы аб’яднаны адной, той самай — “лясной”, тэмай. Акрамя гэтага, тут можна убачыць і колькі твораў беларускага фотамастака Данілы Парнюка, а таксама падборку плакатаў з калекцыі Беларускага саюза дызайнераў.

Саветнік па культуры Пасольства Беларусі ў Літве Ірына Зубко падкрэсліла, што выстаўка распачала сваю дзейнасць паміж памятнымі датамі беларусаў і літоўцаў: 3 ліпеня мы адзначылі Дзень Незалежнасці, а 6 ліпеня нашы суседзі адсвяткавалі Дзень дзяржавы.

Антаніна АХРЫМЕНКА

Золата за — “Грышына”

Беларуская карціна “Золата Грышына” перамагла ў намінацыі “Вярнасьць алімпійскім ідэалам” Міжнароднага фестывалю спартыўнага кіно і тэлебачання ў расійскім Якуцку.

Створаная на “Белвідэацэнтры”, служка рэжысёра Аляксея Раковіча і сцэнарыста Сяргея Лісцікіна распавядае пра аднаго беларуса — уладальніка найвышэйшых узнагарод Зімовых Алімпійскіх гульніў.

Фестываль у Якуцку праходзіў у рамках форуму “Расія — спартыўная дзяр-

жава”, у якім удзельнічала каля 16 тысяч спартсменаў. Яго міжнародная кіна- і тэлепраграма сабрала амаль 150 работ з Расіі, ЗША, Італіі, Германіі, Францыі, Украіны, Узбекістана, В’етнама, Ірана, Балгарыі, Японіі ды іншых краін, у тым ліку — Беларусі.

У беларускай карціне-пераможцы “Золата Грышына” паказаны няпросты шлях да галоўнай у жыцці алімпійскай перамогі, які давялося прайсці аднаму з лепшых фрыстайлістаў свету, — беларусу Аляксею Грышыну.

С. А.

Беларусы на Грουνвальдзе

3 11 ліпеня ў Польшчы праходзіць фестываль “Грунвальд-2012”, які будзе доўжыцца да 15 ліпеня. Асноўныя мерапрыемствы адбудуцца сёння і заўтра.

Міжнародны фэст, як вядома, праводзіцца яшчэ з 1998 года, калі паміж паселішчамі Грунвальд і Таненберг упершыню адбылася рэканструкцыя знакамітай сярэднявечнай сечы. Сёння гэты фестываль можна без перабольшання назваць самым масавым па колькасці прадстаўленых на ім рыцараў і гістарычных клубаў.

Не абыходзіцца “Грунвальд-2012” і без музыкі таго часу ў выкананні шматлікіх музычных гуртоў, у тым ліку — і беларускіх ансамбляў. Так, у фэсце прыме удзел фолк-гурт “Стары Ольса”. Як распавёў “К” кіраўнік ансамбля Зміцер Сасноўскі, на фестываль яны едуць ужо трэці раз.

— Калі раней мы выступалі на цэнтральнай сцэне, а таксама гралі ўначы час, то цяпер упершыню выступім на семіна-

ры, прысвечаным вывучэнню гісторыі бітваў, культуры, традыцый таго часу, — кажа Зміцер Сасноўскі. — На фестывалі сыграем балоды на вершы паэм “Хроніка” Марціна Бельскага, “Пахвала Вітаўту” 1430 года, “Песню пра князя Вітаўта”, а таксама творы рыцараў пра Клецкую і, магчыма, Аршанскую бітвы...

Па словах кіраўніка “Старога Ольсы”, палякі вельмі цёпла прымаюць беларускіх музыкантаў, тым больш, што беларуская і польская старадаўняя сярэднявечная музыка маюць вельмі шмат падобнага. Таму, да прыкладу, “Полацкі сшытак” — зборнік прыдворнай камернай музыкі канца XVI стагоддзя — прымаецца нашымі суседзямі літаральна на ўра.

Дарэчы, тым, у каго не атрымаецца паехаць у Польшчу, каб адзначыць перамогу над крыжакамі, можна параіць наведаць фестываль “Наш Грунвальд”. Ён 20 — 22 ліпеня, ужо ў чацвёрты раз, пройдзе значна бліжэй: на тэрыторыі Музейнага комплексу “Дудуткі” пад Мінскам.

Пленэр у сталіцы ганчарства

3 16 па 25 ліпеня ў вёсцы Гарадная Столінскага раёна пройдзе III Міжнародны пленэр ганчароў.

Сюды з’едуцца ганчары не толькі з розных куткоў Беларусі, але і з краін блізкага ды далёкага замежжа: Украіны, Польшчы, Расіі, Даніі, Швецыі, Грузіі, Узбекістана, Малдовы... Як паведаміў “К” начальнік аддзела культуры Столінскага райвыканкама Васіль Заруба, у пленэры плануецца ўдзел 20 замежных майстроў, вырабы якіх, пасля яго заканчэння, застануцца ў Гарадной. Таксама дзякуючы арганізатарам — упраўленню культуры Брэскага аблвыканкама і Столінскаму раённаму

выканаўчаму камітэту — удалося палепшыць матэрыяльную базу Гараднянскага цэнтра ганчарства, пашырыць колькасць неабходных для рамеснікаў інструментаў, увесці ў дзеянне Сядзібу ганчара.

Па словах Васіля Зарубы, кульмінацыяй пленэру стане Гараднянскі кірмаш, які пройдзе ў вёсцы 21 ліпеня. Гэтым днём плануецца правесці майстар-класы, прэзентацыі ганчарнага рамяства розных краін, а ў гэтай пленэру будзе магчымасць даведацца пра гісторыю ганчарнага рамяства, а таксама прымерыць на сябе рамесніцкую прафесію і зрабіць першы ў жыцці керамічны выраб.

Матэрыялы падрыхтавала
Дзіяна ФІЛІМОНАВА

Таццяна КОМАНАВА: — Прапаную пачаць нашу размову з таго, чым жа запомніўся мінулы сезон.

Надзея БУНЦЭВІЧ: — Гэўна, найбольш запомніўся шэраг яркіх тэатральных фестываляў, сярод якіх — і Мінскі міжнародны фестываль тэатраў лялек, і проста чарада оперных фестываляў: Маладзёжны форум опернага мастацтва краін СНД, Калядны... Зрэшты, не адставаў ад Вялікага і Музычны тэатр: ён правёў шмат у чым падобны па ідэі фест "Наталія Гайда запрашае...", у якім таксама прымалі ўдзел салісты, у тым ліку маладыя, якія прыехалі ў Мінск з розных тэатраў і краін, і гастролі Сьвярдлоўскага музычнага тэатра, што доўжыліся амаль месяц. Адбыўся працэс прыцягнення творцаў, так бы мовіць, збоку — магчымаць паглядзець, што ж робіцца не толькі ў нас, але і ў іншых тэатрах.

Таццяна КОМАНАВА: — На працягу некалькіх апошніх сезонаў складаецца відавочная карціна, што нашы асноўныя ўражанні звязаны якраз з фестывалямі, гастролімі, але не з будзённым жыццём тэатраў. Як можна расцэньваць падобнае? Ці сведчыць гэта пра тое, што нашы тэатры жывуць толькі ад фестываляў да фестываляў? І наколькі яны ўвогуле ўключаны ў гэтае фестывальнае жыццё?

вальным, але які, безумоўна, з самага пачатку быў разлічаны на ўспрыняцце шырокімі коламі гледачоў, а не толькі вузкім сегментам сталічнай публікі Купалаўскага. Як выглядалі нашы маладыя тэатральныя дзеячы на фоне сваіх калег з іншых краін?

Алена МАЛЬЧЭўСКАЯ: — Добра. Запа прымала спектакль вельмі прыязна. Ён шоў з субцітрамі, так што моўнага бар'еру не было...

Таццяна КОМАНАВА: — А ва "ўнутрыцэхах" стасунках ці было адчуванне, што мы ў чымсьці адстаём альбо, наадварот, у гэтых пытаннях — наперадзе глянеты ўсёй?..

Алена МАЛЬЧЭўСКАЯ: — Адчування "адсталасці" не ўзнікала. Зрэшты, беларуская дэлегацыя была шырэйшая за склад удзельнікаў спектакля "Офіс". У яе ўваходзілі і драматургі Дзяна Балыка і Дзмітрый Багаслаўскі, п'есы якіх прадстаўлены ў выдадзеным адмыслова да фестываляў драматургічным зборніку. І ўсе яны вельмі добра ўпісаліся ў агульную атмасферу форуму і ўстрымаліся надзвычай прыязна. Дарэчы, пра "Офіс" шмат гаварылася на "круглых сталах", і ў колах маладых крытыкаў ён фігураваў як адзін з намінантаў на альтэрнатыўны маладзёжны спецпрыз. Ды і рэжысёр Уладзімір Пан-

чай інтэнсіўнай. Тэатр надае вялікую ўвагу таму, каб у ім увесь час нешта адбывалася, запрашаліся новыя людзі. У свой час такі рытм існавання для оперы быў вельмі праблематычны, але цяпер гэтая праблема знята. Абзначаны два фестывалі. Адзін з іх — II Мінскі міжнародны Калядны оперны форум — даволі яркая для нас падзея. У рамках яго была прадстаўлена "імпартажная" "Травіята" Маскоўскага музычнага тэатра імя Станіслаўскага і Нёміровіча-Данчанкі ў рэжысуры Аляксандра Тьгэля — для нас гэта, па вялікім рахунку, узрушэнне і новыя павеў. І канешне ж, нашы прэм'еры

Алена Лісава.

Крысціна Смольская.

Надзея Бунцэвіч.

Мы чакаем прарыў!

Надзея БУНЦЭВІЧ: — Але ж не сакрэт, што тэатры падзяляюць спектаклі на фестывальныя ды тыя, якія ствараюцца, так бы мовіць, для народу. І часта розніца паміж імі вельмі вялікая. Магчыма, для музычных тэатраў гэта менш актуальна, бо тут практычна любы спектакль можа прымаць удзел у фестывалі дзякуючы таму, што ў ім удзельнічаюць маладыя салісты, — акурат на гэтым быў пабудаваны Маладзёжны оперны форум. Для яго былі абраны самыя старыя спектаклі, якія толькі ёсць у рэпертуары, і яны ажывіліся дзякуючы таму, што прыехалі новыя людзі і кожны ўнёс сваім выкананнем у іх нешта новае.

Таццяна КОМАНАВА: — І на самой справе ажывіліся ці толькі намінальна?

Надзея БУНЦЭВІЧ: — Некаторыя — насамрэч. Прыкладам, істотна абнавілася "Багема", па-іншаму загучаў "Князь Ігар": ён стаў такі маладзенькі і прыгожымі. Дарэчы, партыю Ігара выконваў наш беларус Павел Янкуўскі, ды і Яраслаўна таксама з нашых — Кацярына Шымановіч.

Людміла ГРАМЫКА: — У драмтэатрах, на маю думку, сітуацыя іншая. З аднаго боку, безумоўна, фестывалі вельмі моцна ўплываюць на тэатральны працэс і ў гэтым сэнсе рухаюць яго. Але ўзнікае пытанне: на каго канкрэтна яны ўплываюць? На практыцы нашы драматычныя тэатры існуюць паралельна фестывалю і вельмі мала да іх падключаны. І калі казаць пра стварэнне адмыслова фестывальных спектакляў, то мэтаакіравана гэтым займаюцца хіба ў тэатрах лялек. Больш за тое, ведаю, што перад дырэктарамі айчынных тэатральных фестываляў пры фарміраванні фестывальнай афішы практычна заўсёды паўстае пытанне, якое часам выглядае глабальна: які з тэатраў запрасяць, каб на міжнародным узроўні годна прадставіць айчыннае мастацтва? І калі раз у некалькі гадоў на фестывалю з'яўляецца цікавы беларускі спектакль — тое цудоўна!

Таццяна КОМАНАВА: — Калі наша гутарка скіравалася ў фестывальнае рэчышча, хачу звярнуцца да Алены, якая зусім нядаўна вярнулася з Міжнароднага форуму маладых тэатральных дзеячаў краін СНД, што праходзіў у Кішынёве. На ім была прадстаўлена вялікая група маладых тэатраў з Беларусі. І, больш за тое, Гран-пры форуму атрымаў наш "Офіс" — спектакль, які нельга ў чыстым выглядзе назваць "фестываль-

Традыцыйны летні агляд мінулага тэатральнага сезона, яго асноўных здабыткаў, дасягненняў і тэндэнцый гэтым разам "Культура" вырашыла зладзіць у фармаце "круглага стала". Да ўдзелу ў ім мы запрасілі галоўнага рэдактара часопіса "Мастацтва", тэатральнага крытыка Людмілу ГРАМЫКА, кандыдата мастацтвазнаўства, музыказнаўцу Алену ЛІСАВУ, рэдактара аддзела культуры часопіса "Нёман", тэатральнага аглядальніка Алену МАЛЬЧЭўСКУЮ, загадчыка літаратурна-драматычнай часткі Нацыянальнага акадэмічнага драматычнага тэатра імя Максіма Горкага Крысціну СМОЛЬСКУЮ, а таксама рэдактараў аддзелаў "К" Надзею БУНЦЭВІЧ і Таццяну КОМАНАВУ.

коў у нядаўнім інтэрв'ю адзначыў два спектаклі: латвійскі "Пілігрым" і наш "Офіс". Усе прызнавалі, што ў Беларусі праблема з маладой рэжысурай, але, прынамсі, на фестывалі, гэтага не было заўважна. З іншага боку, нельга ўсур'ез казаць пра стан тэатральнага мастацтва ўсёй краіны, зыходзячы толькі з аднаго спектакля. Мы можам адзначыць хіба спосабы сцэнічнага выказвання.

Таццяна КОМАНАВА: — Менавіта гэта мяне і цікавіць: настрой і наўнясць альбо адсутнасць адчування сябе як часткі айчычнай культуры. Прысутнічала падобнае ў Кішынёве? Ці людзі ўсё ж прадстаўлялі канкрэтны спектакль канкрэтнага тэатра?

Алена МАЛЬЧЭўСКАЯ: — Мяркую, што ім, сапраўды, давалося адказваць за ўсю краіну. Калі гаворка зайшла пра маладых, то гэты сезон мне запомніўся менавіта актыўным і цікавым жыццём у Цэнтры беларускай драматургіі: семінар знанага расійскага драматурга Івана Вырыпаева, сумесны з Інстытутам Гётэ праект "Пантон", чытанні беларускіх драматургаў — удзельніцаў Студыі альтэрнатыўнай драмы "САД", прычым паўторна, творчая лабараторыя ў Астрашыцкім гарадку пад кіраўніцтвам Міхаіла Дурнянкова. Далей — драматургічная он-лайн-лабараторыя, якую правёў Дзмітрый Багаслаўскі, — унікальны для нас досвед і цікавы, прынамсі, тым, што ён сам у свой час дзякуючы такой форме працы задумаў і напісаў "Любоў людзей". Днямі ў Цэнтры прайшлі чэпкі дзвюх п'ес з гэтага праекта. У рабоце — праект "Вавілонская вежа" і шмат іншага. Зразумела, гэтыя праекты цікавяць досыць вузкі сегмент публікі, але, тым не менш, ёсць падставы казаць пра тое, што яны ствараюць гэты працэс.

Таццяна КОМАНАВА: — Як існуюць акадэмічныя тэатры на фоне бурнай лабараторнай дзейнасці?

Алена ЛІСАВА: — Нават на беглы погляд, у Вялікім тэатры колькасць падзей у мінулым сезоне аказалася надзвычай-

б'ючага, ды і мінулага сезонаў з удзелам запрошаных салістаў высокага класа: "Аіда", "Севільскі цырульнік", "Снягурка". Гэта вельмі прывабна для гледачоў. Ну а напрыканцы мая, не менш заўважна, прайшоў форум маладых оперных выканаўцаў краін СНД, пад час якога не проста "ажыўлялі" старыя спектаклі за кошт прытоку свежых сіл, але і, так бы мовіць, прыглядвалі маладых выканаўцаў "на будучае" — для таго, каб потым запрашаць іх да ўдзелу і ў іншых тэатральных праектах. На сённяшні дзень галоўнымі "рабочымі конікамі", на якіх трымаецца значная частка рэпертуару, з'яўляюцца салісты, што зусім маладымі прыйшлі ў труп тэатра пры Маргарыце Ізворскай-Елізар'евай: Таццяна Гаўрылава, Аксана Волкава, Настасся Масквіна. Дзве апошнія, дарэчы, у гэтым годзе атрымалі званні заслужаных артыстаў Беларусі. Як і Уладзімір Громаў. Зараз жа намячаецца тэндэнцыя запрашэння "зорак" аднекуль здалёк, хаця пакуль што складана сказаць, стане яна ў будучым крытычнай ці не.

Надзея БУНЦЭВІЧ: — Не думаю, што імкненне запрашаць выканаўцаў збоку і такім чынам стымуляваць інтэрэс публікі да спектакляў, якія яна ўжо бачыла, можна ўспрымаць за трывожны сімптом. Іншая справа, што калі я перад нашай сустрэчай прабелася па падзеях мінулага сезона ў музычным тэатры, нягледзячы на тое, што колькасць іх проста зашкальвае, усё ж адзначыла: насамрэч запомнілася "прыезджае". А вось наша выклікае шмат пытанняў, звязаных і з рэжысурай, і з выбарам саміх назваў. Прыкладам, што Вялікі тэатр паставіў у гэтым годзе на опернай сцэне? "Севільскага цырульніка" — пастаноўку цалкам новую, але — оперы, якая ў нас доўгі час ішла на сцэне, ды "Яўгенія Ангеліна" — непрыхваванае вяртанне да таго спектакля, што быў раней. Узнікае заканамернае пытанне: няўжо ў нас больш нічога няма? Аказваецца — ёсць, але ж самае цікавае ў сезоне адбывалася

дзесяці па-за межамі вялікіх гляцовак. Можна згадаць таго ж "Мядзведзя" Картэса, які прайшоў два разы за сезон, ці адноўленую "Рыту...". З людзей варта адзначыць, што вельмі цікава працуе Ганна Маторная: ці гэта канцэрты ў Музычным тэатры, ці гэта спектаклі ў Акадэміі музыкі — яна проста фантастнае ідэямі! Але яны, як правіла, не даходзяць да вялікай сцэны...

Таццяна КОМАНАВА: — Атрымліваецца, у нас існуе, так бы мовіць, афіцыйны стой тэатральнага жыцця і стой эксперыментальны, дзе гэтае жыццё насамрэч адбываецца?

Людміла ГРАМЫКА: — Мне здаецца, што сітуацыя ў музычным тэатры, у параўнанні з драматычным, адрозніваецца ў лепшы бок. Бо асноўная праблема, якую я сярод існуючых выплываюць б на першы план, звязана з адсутнасцю ідэй у драмтэатры. Па вялікім рахунку, не многім драматычным рэжысёрам сёння ёсць што прапанаваць публіцы. Я маю на ўвазе такія прапановы, якія маглі б вырасці ў падзею і ў выніку паўплываць на нашу тэатральную свядомасць. З аднаго боку, нельга не заўважыць, што і маладыя рэжысёры (Дзяніс Нупрэйчык з яго "Мудрамерам" у Новым драматычным, Ягор Лёгкін у Маладзёжным з "Квадратурай круга") і прадстаўнікі старэйшага пакалення (той жа Якаў Натапаў, які нядаўна аднавіў свой "Тойбеле і яе дэман" у Маладзёжным) вельмі ўпарта працяваюць ставіць спектаклі. Але ўсе яны толькі пацвярджаюць гэтую адсутнасць новых тэатральных ідэй. Не знікае адчуванне, што мы вяртаемся ў часы, калі ў беларускім тэатры яшчэ не з'явіліся Раеўскі з Луцэнкам, не ведалі, што такое метафарычнае мысленне, тэатральная падзея, якая здольная ўплываць на розумы публікі і пачаць вызначаць нешта ў нашым жыцці. Сёння галоўная праблема — знайсці рэжысёра, здольнага ўзняцца да такога прарыву. І з гэтага пункта гледжання вельмі актыўная праца назіраецца сёння ў тэатры лялек: і кожная з апошніх пастаноўак Аляксея Ляляўскага, і "Вянчанне" Аляксандра Янушкевіча — гэта спробы прарыву. Тое ж самае я сказала б і пра спектакль "Гаспадар кавярні" ў Магілёве, дзе рэжысёр Кацярына Аверкава паспрабавала размаўляць з гледачом на сучаснай сцэнічнай мове. А казаць, што нічога не адбываецца, — несправядліва. Іншая справа — агульная карціна беларускага тэатральнага жыцця выглядае бязрадаснай таму, што ў нас страчаны многія прафесійныя арыенціры. І каб спектаклі маглі выйсці на ўзровень з'явы, неабходна пачаць тых крытэрыі аднаўляць.

Крысціна СМОЛЬСКАЯ: — Прыкладам, паста таго, як наш тэатр з трыумфам выступіў у Нясвіжы са спектаклем "Пане Каханку", у нас узнікла ідэя стварыць адмыслова для тэатральнага дворыка вулічны спектакль з прыцягненнем маладых рэжысёраў. Іншая справа, што, у сувязі са сказаным Людмілай Аляксеўнай, мы вельмі часта

самі не хочам ці не жадаем бачыць нашы дасягненні. На маю думку, "Вянчанне" — гэта не спроба прарыву, а прарыў, як, зрэшты, і "Гаспадар кавярні" ў Магілёве, і творчая лабараторыя ў Астрашыцкім гарадку.

Таццяна КОМАНАВА: — Дык чаму ж не бачым гэтых, здавалася б, відавочных тэатральных удач?

Надзея БУНЦЭВІЧ: — Памер мае значэнне. Прыкладам, Вялікі тэатр — установа, буйная ўжо па адных сваіх памерах, і таму што там ні адбывалася б — гэта аўтаматычна становіцца суперпадзеяй...

Людміла ГРАМЫКА: — Гэта не адказ на пытанне. Больш за тое: на практыцы празмерная рэклама, якая зыходзіць з тэатраў, часта ім жа самім і шкодзіць. У выніку аказваецца не патрэбны ні меркаванні экспертаў, ні рэакцыя публікі — дастаткова правесці граматычную работу па распаўсюджванні тэатральных білетаў, каб загадчык літчасткі тэатра мог з лёгкасцю ўжыць слова "трыумф". А мне здаецца, размова пра сучасны тэатр павінна быць патрабавальнай. І ў першую чаргу — вызначыць, што мае права ўваходзіць у зону мастацтва, а што — не. Рэклама і піяр-праца, безумоўна, вельмі важныя для распаўсюджвання білетаў і для таго, каб тэатры маглі зарабляць якія-кольвечы грошы, але ж, мусіць, не трэба мяшаць боб з гарохам. Рэклама — гэта адно, а прафесійная крытыка — зусім іншае.

Крысціна СМОЛЬСКАЯ: — А мне здаецца, акурат з гэтага нараджаюцца гэтыя нацыянальныя комплексы. У выніку "Любоў людзей" Дзмітрыя Багаслаўскага, якая займае месцы на міжнародных конкурсах, ставіцца ў Маскве ў Тэатры Маякоўскага, а не ў нас. Як і "Дажыць да прэм'еры" Мікалая Рудкоўскага...

Людміла ГРАМЫКА: — Адно не вынікае з другога...

Алена МАЛЬЧЭўСКАЯ: — Наконт "Любоў людзей" сам Багаслаўскі мне распавядаў, што адзін з беларускіх калектываў зацікавіўся яго п'есай толькі тады, калі ўбачыў яе надрукаванай у расійскім часопісе "Сучасная драматургія", хаця сам тэкст быў разасланы па тэатрах раней...

Людміла ГРАМЫКА: — Гэта звычайная для нашага тэатра практыка і звычайны лёс беларускай п'есы. Гэтак жа з Расіі прыйшоў да нас у свой час Аляксей Дударэў, ды і Анатоль Дзяльнцкік — таксама. Але, мне здаецца, пазіцыя "мы нічога свайго не цнім і таму не ставім" не зусім адпавядае рэчаіснасці. Ставіць жа — і правільна робіць — Сяргей Кавальчык "Пане Каханку" Андрэя Курэйчыка. А колькі іншых яго п'ес пракацілася па беларускіх тэатрах, не ў апошняй ступені дзякуючы самапіяр аўтара, у якога гэтым можна было б і павучыцца. Але ўсё роўна тэатры непазбежна ўзнікаюць пытанне аб мастацкім выніку, аб тым, што ўтрымліваюць альбо не ўтрымліваюць гэтыя п'есы. І хутка многія рэжысёры папросту ўперліся ў гэнае дно...

Тацяна КОМАНАВА: — Але ж, думаю, ніхто не стане абвяргаць тое, што ставіць пытанне аб "забароне" піярэ для таго, каб глядач навучыўся сам разбірацца ў мастацтве, немэтазгодна. Бо адна справа — пастаянная публіка, падрыхтаваная і выхаваная, якой, у адрозненне ад абласных гарадоў, у Мінску практычна не засталася. І зусім іншая — катэгорыя людзей, што ідуць не на канкрэтную пастаноўку, імя, ігру акцёраў, а — у тэатр. Таму яшчэ раз хачу вярнуцца да пытання аб тым, чаму ж гэтыя тэатральныя падзеі ў нас не заўважаюцца.

Людміла ГРАМЫКА: — Магчыма, таму што яны не вельмі таго вартыя. Мы згадвалі "Офіс", які прынёс Купалаўскаму прыванне. Хто скажа, што пастаў прэм'еры ён аказвае незаўважымым? І заўважымым, і высока ацэненым у прэсе, пра яго шмат гаварылі, працавала "сарафаннае радыё", у Магілёве ён выйграў гран-пры "M.@rt.кантакту"... Тое ж самае можна сказаць і пра пастаноўкі Яўгена Карняга: без рэкламы і піярэ ўсе ведалі, што на спектакль трэба ісці. А цяпер я прапануюваць паглядзець на сітуацыю з іншага боку. Мы ўсе, безумоўна, любім і цнім сваіх айчынных акцёраў, рэжысёраў і гатовы ўзносіць іх да нябёс. Але давайце возьмем прозвішчы рэжысёраў з суседніх краін, якія ў гэтым сезоне зрабілі над-

Крыціна СМОЛЬСКАЯ: — Для мяне гэта — "Аднакласнікі" па г'есе "Літаркі" Юліі Чарняўскай у пастаноўцы Кацярыны Аверкавай, якія сталі лагічным падумаваннем праекта сцэнічных чытанняў, што ладзіліся на магілёўскай сцэне. Спадзяюся, гэты вельмі пазітыўны праект — не толькі для магіляўчан, а і для ўсяго беларускага тэатра — будзе мець працяг. Таксама — пастаноўка Кацярыны Аверкавай "Гаспадар кавярні" — у тым ліку і таму, што ў ёй прагучалі актуальныя, згадзеныя тэмы, якія на ўрад ці яшчэ пачнем бліжэйшым часам у беларускіх спектаклях. А яшчэ — сёлетні "M.@rt.кантакт", лабараторная работа Цэнтра беларускай драматургіі, выпуск альманаха "Дзверы", які ажыццяўляецца маладымі людзьмі. І, канешне ж, не магу абмінуць увагі выхад анталогій сучаснай беларускай драматургіі ў Польшчы — пад рэдакцыяй Андрэя Масквіна, і ў Францыі — пад рэдакцыяй Ларысы Гіём. А ўвогуле мне здаецца, што ў гэтым сезоне беларускі тэатр прадэманструваў нам сваю мабільнасць і адкрытасць да ўспрыняцця іншых, нязвыклых для яго, форм існавання. Мы чакаем, калі нарэшце з'явіцца "месця", які зробіць сапраўдны прарыв у тэатры. А на самой справе ў кантэксце еўрапейскага мастацтва беларускі тэатр перастае быць тэатрам-храмам і робіць крокі ў кірунку тэатра-дзяляга.

мавай, валодання якой беларускім рэжысёрам вельмі часта бракуе. Зусім нядаўна паглядзеў перадпрэм'ерны паказ спектакля "Шоўк", пастаўленага ў Дзяржаўным тэатры лялек, і калі гаворка ідзе пра самыя яркія дзеі мінулага сезона, я б аддала першае месца менавіта яму. Мне абсалютна зразумела, што рэжысёр спектакля Аляксей Ляляўскі існуе ў іншым прафесійным і мастацкім кантэксце і дакладна адчувае, што ў XXI стагоддзі нельга ставіць так, як некалі вучылі "вучні вучняў тэатральных рэвалюцыянераў". З гэтага пункта гледжання, тыя новыя формы, пра якія кажа Крыціна, — крок наперад.

Тацяна КОМАНАВА: — Але ж справа не ў старых або новых формах, а ў тым, што ўся патрэбная і важная лабараторная работа не аказвае аніякага ўплыву на тое жыццё, якое разгортаецца на сцэнах прафесійных сталічных тэатраў, што суіснуюць з гэтымі "лабараторнымі эліцэнтэрамі" літаральна глячо ў глячо. Для мяне, прыкладам, амаль усе падзеі мінулага сезона прайшлі за межамі сталіцы, у абласных гарадах: гэта і названы вышэй "Гаспадар кавярні" Паўла Пражко ў рэжысуры Кацярыны Аверкавай у Магілёўскім абласным драматычным тэатры, і спектакль "Над прорвай у жыццё" Джэрэма Сэлнджара ў Брэсцкім акадэмічным тэатры драмы, пастаўлены Цімафеем Ільёўскім,

кляіў бурныя спрэчкі. Я сама тры разы яго глядзела, і ў мяне да гэтага спектакля пачынае прачынацца пачуццё, я адчуваю, як рэжысёр Міхаіл Панджавіцэ спрабуе разварушыць нас, гледачоў. Прынамсі, яму ўдалося раскрыць маладых артыстаў. Не магу не адзначыць і яшчэ адну тэндэнцыю, на якую ставіць Вялікі тэатр: ствараць відовішчы для публікі элітарнай, але, магчыма, мала даступнай у нюансах опернай і балетнай культуры. Публікі, якая прыме ўдзел у імпрэзах кшталту "Калядных вечароў", калі ўсё ноч у сценах тэатра гуляюць, танцуюць, п'юць шампанскае ў стылі свежых прым.

Надзея БУНЦЭВІЧ: — Калі браць за крытэрыі "прыйсці і адпачыць", я параіла б пайсці на "Р'ю, або Пирацкі трохкутнік" у Малой зале. Але — з умовай, што чалавек набудзе білет на першы, максімум другі рад і па цэнтры, бо інакш ён не зможа разгледзець усё тое, што адбываецца на сцэне з-за элементарнай непрыстасаванасці пляцоўкі. Калі ж хочацца паразважаць пра мастацтва і паспрабаваць зразумець, што ж уяўляе з сябе сучасны тэатр, варта ісці на "Шоўк".

Крыціна СМОЛЬСКАЯ: — А мне падаецца, што, зыходзячы з названых крытэрыяў, хоць "Шоўк" сапраўды стаіць крыху асобна, большасць спектакляў нашых тэатраў не надта адроз-

"І так добра": маўляў, адміністратары ўсё роўна растаўсодзяць білеты. А гэтыя ж адміністратары і пачынаюць фарміраваць афішу, дыктуючы, на што глядач пойдзе, а на што — не.

Крыціна СМОЛЬСКАЯ: — А хто адменіць планы?

Людміла ГРАМЫКА: — Але выконваць іх за кошт добрых спектакляў лягчэй, чым за кошт дрэнных.

Тацяна КОМАНАВА: — Я, прынамсі, вельмі часта апошнім часам па стая спектакляў выходжу з залы з адным пытаннем: чаго ад мяне хацелі тыя людзі, што дзве-тры гадзіны на сцэне ігралі жарсці, а перад гэтым некалькі месяцаў рэцэіравалі, выдаткоўвалі немалыя сродкі на дэкарацыі і касцюмы?

Людміла ГРАМЫКА: — Для кантакту патрэбны прадукт — добры, якасны. А калі яго няма — тады пачынаюцца з саміх тэатраў чуцца розгаласы, што г'еса — геніяльная, спектакль — цудоўны, рэжысёр — выбітны...

Тацяна КОМАНАВА: — Прапануюваць падысці да завяршэння нашай размовы ўсё ж на пазітыўнай ноте і яшчэ раз сцісла абзначыць тыя важныя моманты, падзеі, тэндэнцыі, якімі адзначаўся мінулы тэатральны сезон.

Алена МАЛЬЧЭўСКАЯ: — Акрамя згаданага мною раней, дадам: вельмі рада, што Святлана Бень вяртаецца да тэатральнай практыкі і робіць свой,

або Як адарвацца ад канапы ў пункце А...

Людміла Грамыка.

Алена Мальчэўская.

Тацяна Команова.

вор'е: Оскараса Каршуноваса, Гюгажа Яжыну, Юрыя Бутусава, Канстанціна Багамолава. Каго з беларускіх рэжысёраў можна паставіць у адзін з імі шэраг так, каб яго імя ў дадзеным кантэксце прагучала хача б адэкватна?

Тацяна КОМАНАВА: — Праблема вырашаецца вельмі проста: фарміраваннем свайго кантэксту. Не трэба станавіцца побач з Багамолавым... Кантэксты — гэта тонкая і далёка не заўсёды аб'ектыўная гульня...

Людміла ГРАМЫКА: — У мяне, дарэчы, ёсць адказ на гэтае пытанне. Лічу, аднаўленне крытэрыяў немагчымае без аднаўлення змястоўнага пласта тэатральнага мастацтва. Не ўжываючы азначэнняў кшталту "трыумф", хачу адзначыць, што, прыкладам, спектакль "Гора ад розуму" я абараняю на ўсіх скрыжаваннях, хача большасць прафесійнай публікі ставіцца да яго скептычна: мне ж бачыцца добрая і змястоўная работа. Таксама, як і "Загадкавы візіт", да якога ў мяне шмат заўваг прафесійнага характару, — спектакль таксама змястоўны. І акурат такія работы здольныя фарміраваць уласны кантэкст. Сёння мы ўжо не кажам пра тое, якім спосабам тэатры размаўляюць з гледачымі, — гэта выносіцца за дужкі, бо ў пераважнай большасці даводзіцца сутыкацца з вялікімі ды маленькімі раёўскімі, якія разліваюцца маленькімі чарпакамі з велізарнай каструлі пад назвай "Беларускі тэатральны працэс". Гаворка — пра што? Мяркую, калі рэжысёр хача б аднойчы пакашлеў гэтую работу з тэатральнымі сэнсамі, ён захоха рухацца і далей па гэтай сцяжыне — прафесійнага росту.

Тацяна КОМАНАВА: — Тады прапаную агульчэ назвы "парастаўкаў" мінулага сезона.

Тацяна КОМАНАВА: — Для таго, каб весці дыялог, неабходна быць у адной тэме і мець што сказаць ад сябе. Мне здаецца, гэтае інтэнсіўнае прыванне разнастайных форм, не ўласцівых раней беларускаму тэатру, — не сведчанне нашай прагрэсіўнасці. З майго пункта гледжання, гэта не пазітыўная тэндэнцыя, а, наадварот, перыяд падвешанасці і хістанняў з боку ў бок у імкненні намацаць устойлівую глебу.

Крыціна СМОЛЬСКАЯ: — Суб'ектыўна і вельмі абстрактна.

Тацяна КОМАНАВА: — Магу канкрэтызаваць. Мы шмат гаворым пра сумесныя лабараторыі ды іншыя адкацыйныя праекты. Але ў рэальнасці я магу назваць хіба купалаўскі "Офіс", дзе ўдалося, асэнсавушы творчым чынам, скарыстаць досвед непсіхалагічнага тэатра. Іншыя ж спробы ды вопыты так і засталіся эксперыментамі: ў рэальнасці я не магу назваць ніводнага спектакля з рэпертуару дзяржаўных тэатраў, дзе гэтая практыка выкарыстоўвалася б у тым выглядзе, у якім яна прапановалася для асваення ў рамках лабараторыі. Таму я і кажу, што ўсё гэта — на ўзроўні гартання цікавых часопісаў... Зрэшты, я не прапануюваць зараз жа адмовіцца ад лабараторнай работы, але кажу, што гэта не тэндэнцыя, а хутчэй, у маім успрыняцці, — пераходны перыяд.

Крыціна СМОЛЬСКАЯ: — Нельга ў сваім стаўленні да лабараторыі і іншых новых форм тэатральнай дзейнасці прымяняць стары, традыцыйны інструментарый. Зусім не абавязкова, каб з гэтай працы штэрз вырасталі паўнаватасныя і грандыёзныя спектаклі.

Людміла ГРАМЫКА: — Хачу паспрабаваць прымірыць дзве вашы пазіцыі і сканцэнтравач увагу на тым, што называецца сучаснай сцэнічнай

і "Маркітантка Анна Фірлінг" Бертольда Брэхта, што ў рэжысуры Юрыя Вуты з'явілася на сцэне Гомельскага маладзёжнага тэатра. А якія з пастановак можна назваць падзеямі сезона ў нашых музычных тэатрах?

Надзея БУНЦЭВІЧ: — Калі ў мінулым годзе я магла б назваць і "Снягурачку", і "Сільву" ў пастаноўцы Сусанны Цырук, то ў бягучым спектакляў, прэтэндуючы на статус "падзеі сезона", я вылучыць не магу. Зрэшты, гэта не азначае, што тыя работы, якія з'явіліся на падмостках музычных тэатраў, вартыя "спісання": кожная з іх прынесла гэтую карысць і станоўчы досвед у той або іншай галіне. Ды і публіка ўспрымае іх з інтарэсам. Калі ж казаць пра тое, што ўразіла асабіста мяне, дык гэта свярдлоўскія "Мёртвыя душы": вось узор таго, як можна працаваць у музычным тэатры.

Тацяна КОМАНАВА: — Мы шмат гаварылі пра эксперыменты, намацаванне новых форм, пошукі карыснасці для тэатра, але неяк на задні план адсунулі... гледача, які часта прыходзіць на спектаклі не для таго, каб убачыць, наколькі карысным для тэатра аказваецца той або іншы творчы праект і што ў перспектыве ён зможа даць калектыву ды канкрэтным яго ўдзельнікам, а каб атрымаць асалоду ад дзеі. Не беручы высокай катэгорыі ды размовы пра тое, як зразумець сучаснае мастацтва, якія з пастановак вы аднесці б да глядацкіх?

Алена ЛІСАВА: — Я назвала б спектакль "Набука" Вялікага тэатра, хоць гэта і не прэм'ера апошняга сезона. З сёлетніх — "Севільскі цырульнік", які вы-

ніваюцца адзін ад аднаго наватарскімі пошукамі. Таму "прыйсці адпачыць" можна на любы спектакль.

Тацяна КОМАНАВА: — Альбо не хадзіць, бо ўсё роўна нічога не страціш?

Людміла ГРАМЫКА: — Вось таму большасць і адпачывае на канапе...

Алена МАЛЬЧЭўСКАЯ: — А вось не гаварылі б мы пра тое, як дагадзіць гледачам, а яны прыйшлі б на лабараторныя паказы ды паспрабавалі змяніцца. Бо ў рамках тых жа эксперыментальных праектаў, бадай, лейтматывам

Тэатральны сезон. У пошуку кантакту з гледачом: знайсці ўстойлівую глебу для хістанняў

гучыць пытанне: як знайсці кантакт з глядзельнай залай?

Тацяна КОМАНАВА: — Чалавек з боку залы заўсёды робіць першы крок да кантакту — тады, калі, адарваўшыся ад канапы, прыходзіць у касу і за свае грошы набывае білет на спектакль.

Алена МАЛЬЧЭўСКАЯ: — Але як толькі тое, што адбываецца на сцэне, пачынае адрознівацца ад досведу, назапашанага ў яго, усё завяршаецца: ён імгненна закрываецца...

Людміла ГРАМЫКА: — Ёсць тэатры, якія шукаюць гледачоў і гатовы пад ногі ім кінуць усё самае святое, што толькі магчыма на яго сцэне. Яны пад дэвізам "прынясі свае грошы, і мы будзем удзячныя табе да апошніх дзён жыцця" змагаюцца за гледача любым коштам. А ёсць тэатры, якія не шукаюць гледача, але куды гледачам немагчыма трапіць. Гэта я кажу таму, што, на мой погляд, у беларускіх тэатрах сярод людзей, якія займаюцца тэатрам, — адсутнасць прафесійнай канкурэнцыі. Згадваю, як на адным з "M.@rt.кантактаў" тэатральны крытык Лідзія Богава сказала пра маскоўскіх рэжысёраў, што яны "бы галодныя ваўкі, бегаюць у пошуках працы". Яны гатовы рабіць усё, ні ў каго нічога не просяць, а ствараюць уласны прадукт. І для іх адсутнічае магчымасць быць неталенаватымі. У нас жа ёсць ня мала рэжысёраў, якія існуюць у рэжыме

камерны, магчыма, незаўважны ў прасторы сталіцы, але цікавы праект — лялечны тэатр "Кардонка". Спектаклі свае яна іграе... дзе надарыцца, і магу адзначыць іх высокі мастацкі ўзровень: прыкладам, цудоўныя дэкарацыі да пастаноўкі "Быў бы ў мяне дракон" стварыла Антаніна Слабодчыкава... Яшчэ прыемна, што наш драматург Павел Пражко стаў пераможцам у Конкурсе конкурсаў "Залатой маскі".

Крыціна СМОЛЬСКАЯ: — Для мяне фаварытам мінулага сезона была сучасная драматургія. І ў прыватнасці — спектаклі, пастаўленыя па нашых г'есах за мяжой: "Любоў людзей" Дзмітрыя Багаслаўскага ў Тэатры імя Маякоўскага, "Дажыць да прэм'еры" Мікалая Рудкоўскага ў Томскім драматычным тэатры. Нягледзячы на тое, што яны не паўплывалі на наш беларускі тэатральны працэс прамым чынам, усюсна кожны з іх, хачоцца спадзявацца, у бліжэйшыя гады справакуе і нашых рэжысёраў на тое, каб ствараць пастаноўкі, альтэрнатыўныя традыцыйнаму беларускаму тэатру.

Алена ЛІСАВА: — Спадзяюся, грандыёзная падзея, на якую Вялікі тэатр замахануўся ў наступным сезоне — Міжнародны конкурс спевакоў — выканаўцаў італьянскай оперы, які глануецца перанесці да нас з-за мяжы, — пройдзе на высокім узроўні.

Надзея БУНЦЭВІЧ: — Для мяне самым пазітыўным і самым цікавым у Оперным тэатры за мінулы сезон было абзначанае вышэй умацаванне і развіццё кантактаў з іншымі тэатрамі: імкненне не варыцца ва ўласным соку, а пазіцыянаваць сябе як адкрыты да спроб і пошукаў калектыву.

Людміла ГРАМЫКА: — Не буду спыняцца на асобных спектаклях — балзе пра іх сёння шмат гаварылася, — а адзначу, што, на маю думку, галоўнай падзеяй сезона стала стварэнне і правядзенне Першай нацыянальнай тэатральнай прэміі. Думаю, што дзякуючы ёй з'явіцца цудоўная магчымасць паспрабаваць многае змяніць у нашым тэатральным жыцці і вельмі моцна на яго паўплываць. Мяркую, дзякуючы ёй можа ўзнікнуць і канкурэнтнае асяроддзе, і адноўленцы прафесійнага мастацкага крытэрыя.

Тацяна КОМАНАВА: — Дзякую ўсім за размову! І — да сустрэчы ў новым тэатральным сезоне!

Фота Юрыя ІВАНОВА

Згодна са зменамі ў заканадаўстве, якія ўступілі ў сілу напрыканцы мінулага — у пачатку бягучага года, фінансаванне беларускага кіно цяпер ажыццяўляецца на конкурснай аснове. "К" неаднаразова пісала пра Адкрыты рэспубліканскі конкурс кінапраектаў, што ўпершыню праводзіўся ў нашай краіне з мэтай развіцця айчынай кінавытворчасці і вывядзення яе на новы ўзровень. Да 25 мая ў Дэпартамент па кінематаграфіі Міністэрства культуры краіны зацікаўленымі арганізацыямі накіроўваліся заяўкі, якія былі разгледжаны спецыяльнай камісіяй. У склад яе ўвайшлі спецыялісты Міністэрства культуры, Міністэрства інфармацыі, Міністэрства фінансаў, а таксама прадстаўнікі розных кінематаграфічных спецыялізацый ды супрацоўнікі кінапраектаў. На бягучым тыдні былі падведзены вынікі першага конкурсу на лепшы кінапраект. З просьбай пракаменціраваць тэндэнцыі конкурсу карэспандэнт "К" звярнуўся да выконваючага абавязкі дырэктара Дэпартамента па кінематаграфіі Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь Святланы ШЫЦІКАВАЙ.

Конкурс — праведзены, вынікі — падведзены

— Ці ўзніклі складанасці арганізацыйнага плана? Наколькі ўдала аказалася сама сістэма правядзення? Ці плануецца ўносіць у арганізацыю конкурсу змены? Калі так, то якога кішталту?

— У арганізацыйным плане цяжкасцей не мелася аніякіх — усё было прапрацавана выразна, сістэмна. На думку членаў конкурснай камісіі, праца па абраным прыцыпе цалкам іх задаволіла. Паколькі гэта наш першы досвед у правядзенні дадзенага конкурсу, то, вядома, узніклі пэўныя нюансы, якія мы абавязкова ўлічым наступным разам.

— Пракаменціруйце, калі ласка, характар паддзельных конкурсаў.

— Што да жанравай разнастайнасці, то вялікую частку ігравых кінапраектаў складалі камедыі і меладраматычныя жанры. Шырока была адлюстравана тэма сучаснасці, маладзёжны кірунак, меліся кінапраекты ваеннай тэма-

тыкі, адзін праект прэтэндуе на фестывальнае кіно. Мы з задавальненнем падтрымалі ў якасці дэбюту духоўны кірунак кінематографа — трэці мастацкі фільм з цыкла "Прытчы". Не пакінулі без увагі і дзіцячую тэматыку, падтрымаўшы ігравы кінапраект "Сувенір для Лізы".

Хачу адзначыць, што, на жаль, мастацкая якасць прадстаўленых літаратурных сцэнарыяў не заўсёды была на належным узроўні. Але адной з мэт конкурсу кінапраектаў якраз і з'яўляецца павышэнне мастацкага ўзроўню фільмаў і іх відовішчнага патэнцыялу, такім чынам, аўтарам ёсць да чаго імкнуцца ў далейшым.

Мы таксама выдатна разумеем, што першы конкурс для многіх арганізацый кінематографіі — патэнцыйных удзельнікаў — стаў, як кажуць, "пілотным". Яны пакуль прыглядаюцца да механізмаў нашай працы, таму спадзяёмся, у далейшым цікавасць да Адкрытага рэспубліканскага конкурсу кінапраектаў на

стварэнне нацыянальных фільмаў і фільмаў у рамках сацыяльна-творчых заказаў будзе толькі павышацца, а гэта, у сваю чаргу, дазволіць і нам, і беларускаму глядачу адкрываць для сябе новыя імёны, а ў перспектыве — і новае нацыянальнае кіно. Але, паўтараю, актыўнасць удзельнікаў праведзенага конкурсу нас шчыра парадавала.

— Калі праекты-пераможцы будуць запушчаны ў вытворчасць?

— Ігравыя кінапраекты паспеюць увайсці ў падрыхтоўчы і здымачны перыяды сёлета, адпаведна, большасць будзе скончана ў годзе наступным. Анімацыя, вытворчасць якой займае больш часу, станецца пераходзячай на 2013-ы.

Што да статыстыкі, то ўсяго ў конкурсе прынялі ўдзел 60 кінапраектаў ад 15 арганізацый кінематографіі, з іх дзяржаўных арганізацый — 13. Ігравых праектаў было 23 (з іх фільмаў для дзіцячай і юнацкай аўдыторыі — 2), неігравых — 27, анімацыйных — 10. Адзін праект падыходзіў пад паняцце дэбютнага, яшчэ адзін прэтэндаваў на статус нацыянальнага.

Нагадаю, што Указам Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь ад 5 мая 2011 года № 567 "Аб мерах па дзяржаўнай падтрымцы і стымуляванні развіцця кінематографіі" прадугледжана фінансаванне ігравых кінапраектаў — да 70%, неігравых, анімацыйных, дэбютных і фільмаў для дзіцячай ды юнацкай аўдыторыі — да 100%, нацыянальных — 100%. На пасяджэннях конкурснай камісіі мы адштурхоўваліся ад мноства крытэрыяў ацэнкі, таму разглядалі розныя варыянты фінансавання прадстаўленых кінапраектаў: 20%, 50% ды іншыя...

Цікавіўся
Антон СІДАРЭНКА

На прэс-канферэнцыі, прысвечанай адкрыццю XXI Міжнароднага фестывалю мастацтваў "Славянскі базар у Віцебску", былі агучаны самыя дакладныя лічбы, звязаныя са святам. У тым ліку — фінансавыя.

"Алічбавалі"!

Сёлетні фестываль "каштуе" 32 мільярды 900 мільёнаў беларускіх рублёў. Доля дзяржаўнага бюджэту ў гэтай агульнай суме склала 8 млрд. 600 млн. Саюзная дзяржава выдаткавала, у беларускіх рублях, 6 млрд. 400 млн. Прыбытак ад продажу білетаў на дзень адкрыцця склаў 14 млрд. 800 млн. — гэта ажно 215 працэнтаў у параўнанні з мінулым годам. Такое значнае павышэнне зусім не сведчыць, што ў аднолькавай прапорцыі ўзрасла і колькасць глядачоў: Летні амфітэатр, куды на большасць канцэртаў усе білеты звычайна прададзены, не змесціць публікі больш, чым мае месца ў зале.

Так што на працэнты паўплывалі многія фактары, сярод якіх — і павышэнне кошту білетаў. Увогуле ж, да канца фестывалю, які завершыцца толькі праз тыдзень, ад рэалізацыі білетаў плануецца атрымаць каля 16 млрд. беларускіх рублёў. Спонсарская дапамога і сродкі, атрыманыя ад рэкламадаўцаў, у параўнан-

лічваецца і прыбытак ад падаткаў. Значыць, нават сярод "законных" 40 бюджэтных працэнтаў ёсць і некаторая доля, заробленая ўласна фестывалем.

Усё больш апраўдвае сябе продаж білетаў праз Інтэрнэт. І справа тут не толькі ў лічбавым вымярэнні. Менавіта дзякуючы пакой паслугі, білеты набывалі ў многіх краінах — і не толькі так званых блізкага замежжа, але і, да прыкладу, у Францыі, Ізраілі і нават ЗША.

Сярод фестывальных новаўвядзенняў — адсутнасць у фестывальнай афішы выставачнай праграмы. Гэта, па словах арганізатараў, знізла "кошт" фестывалю. Выстаўкі — ёсць, іх багата, але займаюцца імі цяпер толькі самі музеі і Віцебскі аблвыканкам. Затое ў горадзе ўзнікла новая канцэртная сцэна — у парку Пераможцаў, дзе, да ўсяго, адбылося значнае добраўпарадкаванне тэрыторыі. Як адзначыла начальнік упраўлення культуры Віцебскага аблвыканкама Ларыса Аленская, "з кожным годам Віцебск усё больш набліжаецца да еўрапейскіх фестывальных пляцовак".

Н.Б.

Фота Юрыя ІВАНОВА

котныя ці дажджлівыя — дні падабаюцца гасцям фестывалю, а таксама чаго чакаць ад "нябеснай канцылярыі" з 14 па 19 ліпеня, спецыяльна для "К" распавяла сінотык Рэспубліканскага гідраметэацэнтра Людміла ПАРАШУК.

— Людміла Мікалаеўна, чаму ж так склалася, што ў Віцебску кожны другі дзень у ліпені — дажджлівы?

— Адрозніваю, што ліпенскае надвор'е ў Віцебску — цалкам тыповое для ўсёй Беларусі. Менавіта ў гэтым летнім месяцы па ўсёй нашай краіне, згодна са статыстычнымі данымі, палова дзён — да-

Летняе надвор'е ў Беларусі вельмі пераменлівае, асабліва ў ліпені. А, як вядома, менавіта ў першай палове гэтага летняга месяца ў нашай краіне звычайна і ладзіцца Міжнародны фестываль мастацтваў "Славянскі базар у Віцебску". Што чакае гасцей горада над Дзвіной і ці зменіцца дажджамі цяпло летніх дзён, карэспандэнт "К" даведаўся ў спецыялістаў Рэспубліканскага гідраметэацэнтра.

Прагноз надвор'я для "Славянскага базару..."

Аптымальны клімат для Віцебска: цёпла і кароткачасовы дожджык

Так, паводле даных беларускіх сінотыкаў, за ўсю гісторыю "Славянскага..." (а гэта цэлых 20 гадоў назірання за надвор'ем у Віцебску) у першай палове ліпеня сем дзён з пяцінаццаці — дажджлівыя. Найбольш пахмурных дзён было ў 2000-м годзе, калі дажджы ішлі дванаццаць дзён з пяцінаццаці, а найменш — у 1999-м: тады неба "плакала" за першую палову месяца ўсяго два дні! Увогуле, як раставялі "К" у Гідраметэацэнтры, за пяцінаццаць дзён ліпеня ў Віцебску ў сярэднім выпадае 41 міліметр ападкаў. А за дваццаць гадоў назірання самая значная колькасць ападкаў адзначана ў тым жа 2000-м: ажно 126 міліметраў — у тры разы больш, чым звычайна! Сапраўдная "сухмень" пад час "Славянскага..." зафіксавана ў 2006-м, калі выпала ўсяго... 7 міліметраў ападкаў.

Чаму такое надвор'е характэрна для Віцебска, якія — спя-

ждлівыя. Увогуле, магу сказаць, што беларускае лета, паводле шматгадовых назіранняў, менавіта такое: дзень з дажджом і два без дажджу. Або наадварот: два дні з дажджом і адзін без яго. А вось калі ўсталёўваецца надвор'е без ападкаў, дык яно для Беларусі, у тым ліку і для Віцебска, не зусім тыповае. І насамрэч, ліпень для нашай краіны — гэта самы цёплы і самы дажджлівы летні месяц. Канешне ж, для многіх шчасце, калі дажджоў няма, ды апошнія найчасцей бываюць менавіта ў ліпені.

— Але ж колькі гэтае надвор'е спрыяе правядзенню "Славянскага..."? Як вядома, менавіта з-за дажджоў арганізатарам фэсту давалася колькі гадоў таму пабудаваць дах над галоўнай сцэнічнай пляцоўкай...

— Я двойчы была на гэтым мерапрыемстве, і мне двойчы "пашанцавала" са спёкай. Та-

му, зыходзячы са свайго вопыту, магу сказаць, што кароткачасовыя дажджы — гэта лепш, чым пастаяннае спякотнае надвор'е. Бо, зразумела, пры тэмпературы 30 — 32 градусаў цяпла неж не хочацца ні хадзіць па горадзе майстроў, ні наведваць разнастайныя канцэрты. У такую спёку ні капялюш, ні вада, ні фантаны — нічога не ўратаўвае. Таму я лічу, што надвор'е з кароткачасовымі дажджамі — вельмі добрае і нават аптымальнае для "Славянскага..."

— А які прагноз дае "нябесная канцылярыя" на ўсе астатнія дні фестывалю? Ці будуць цягам 14 — 19 ліпеня ў Віцебску цёплыя дзенькі з кароткачасовымі дажджамі і, кажучы вашымі словамі, аптымальнае святочнае надвор'е?

— Менавіта так! Як вядома, пачынаючы з пятніцы, 13 ліпеня, надвор'ем на Беларусі пачаў кіраваць атлантычны цыклон, усталяваліся заходнія вятры, па-

Конкурснай камісіяй падведзены вынікі першага конкурсу кінапраектаў на вытворчасць фільмаў з фінансавай падтрымкай з рэспубліканскага бюджэту.

Як паведамлілі "К" у Міністэрстве культуры Рэспублікі Беларусь, у адпаведнасці з Палажэннем аб Адкрытым рэспубліканскім конкурсе кінапраектаў на вытворчасць нацыянальных фільмаў і фільмаў у рамках сацыяльна-творчых заказаў, зацверджаным пастановай Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь ад 24 лютага 2012 г. № 174, і з улікам рэкамендацый конкурснай камісіі вызначаны наступныя пераможцы першага конкурсу кінапраектаў.

Ігравыя кінапраекты

"Бабруйск-Дакар" вытворчасці УП "ЭКСТРАНС"; "Трэці мастацкі фільм з цыкла "Прытчы" (дэбют) вытворчасці ПКУП "Студыя ў імя святога Іаана Воіна"; "Хлопец без адрасу" ТАА "ФМГ Прадакшн Тэхналоджы"; "Ма-мач-кі!.."; "Белыя Росы" (Нацыянальны фільм); "Я не вярнуся", "Сляды Апосталаў", "Снайпер-3. Герой супраціўлення", "Чаго хочучь мужчыны" вытворчасці УП "Нацыянальная кінастудыя "Беларусьфільм".

Неігравыя кінапраекты

"Архітэктар Лангбард. Незапатрабаваны архіў", "Паясы Вялікага князя Вітаўта", "Будзе доўгім развітанне", "Партрэт на фоне эпохі", "Максім Танк", "Татары — мусульмане Беларусі", "Святая Рыма", "Уладзімір

Цэслер", "Хатынь. Храм нацыянальнай памяці", "Гісторыя беларускай оперы" вытворчасці РУП "Беларускі відэацэнтр"; "Я ведаю сабе чану", "Таямніца помніка", "Прафесія як паслушэнства. Андрэй Мдзівані", "Сонечная сістэма Яўгена Старавойтава", "Міністр замежных спраў" вытворчасці УП "Нацыянальная кінастудыя "Беларусьфільм".

Анімацыйныя кінапраекты і фільмы для дзіцячай і юнацкай аўдыторыі

"Пра дзяўчынку Жэню-3", "Шапэн" і "Дэбюсі" (цыкл "Казкі старога піяніна"), "Прыгоды Несцеркі", "Рыбка па імені Нельга-4", "Казкі братоў Грым-2", "Мышка" вытворчасці УП "Нацыянальная кінастудыя "Беларусьфільм"; "Анімацыйная гісторыя Беларусі" ТАА "Першая КінаВідэаКампанія"; "Сувенір для Лізы" (Фільм для дзіцячай і юнацкай аўдыторыі) вытворчасці УП "ЭКСТРАНС".

Правядзенне наступнага конкурсу на вытворчасць нацыянальных фільмаў і фільмаў з фінансавай падтрымкай з рэспубліканскага бюджэту запланавана на восень 2012 года.

Падрабязная інфармацыя — на сайце Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь (www.kultura.by).

Рыхтуючыся да Міжнароднага конкурсу маладых эстрадных выканаўцаў на "Славянскім базары ў Віцебску", Яўген ДОЛІЧ стаў Яўгенам СЛАВІЧАМ. Можна, і сапраўды збіраецца такім чынам "прываражыць" уласны далейшы лёс — сваю долю жыццёвую і музычную?

на словы Наталлі Танюкевіч у сааўтарстве з Людмілай Воінавай. Апошняя рабіла рускамоўны пераклад замежнай песні, якую мы прапанавалі для выступлення на лёсаванні...

— **Сваю прафесію вы таксама абралі, здаецца, не адразу — ужо маючы за плячыма сярэднюю тэхнічную адукацыю.**

— Чаму ж? Было нават некалькі спроб вучыцца ў дзіцячай музычнай школе. Але я і

буду гэтым займацца, калі не — нічога не атрымаецца. Упарты. Але маці расказвала, што насамрэч я пачаў спяваць яшчэ ў Шклоўскім раддоме. Усе дзеці плачуць, а я крычаў "ля". І бацька сказаў: маўляў, музыкантам будзе...

— **Іншымі словамі, "абралі" шлях — па матчынай лініі.**

— Сапраўды, мая маці — піяністка. Ужо 15 гадоў мы жывём у Чэрвені, і яна пра-

У час рэпетыцыі з маэстра Міхаілам Фінбергам.

Спеўная... доля ці слава?

Хаця і дагэтуль у яго ўсё складвалася вельмі нядрэнна. І справа нават не ў конкурсных перамогах, бо на віцебскае спаборніцтва збіраюцца далёка не пачаткоўцы. Назіраючы за Яўгенам з яго першых крокаў на "Белазаўскім акордзе", потым — на радыёпраекце "Маладыя таленты Беларусі", нарэшце, на Нацыянальным фестывалі беларускай песні і паэзіі ў Маладзечне, сочачы за яго выступленнямі пад час навучання ў Мінскім дзяржаўным каледжы мастацтваў, а пасля яго заканчэння — ва Універсітэце культуры і мастацтваў, магу засведчыць: гэты спявак узрасце ў сваіх прафесійных якасцях. Мэтанакіраваны, не па гадах сур'ёзны, ён бярэ прыступку за прыступкай...

— **Дык у чым жа разгадка "інтрыгі" з псеўданімам?**

— Яшчэ да адбору на "Славянскі базар..." я прайшоў праслухоўванне, якое ладзіў прадзюсарскі цэнтр "Спамаш". І зараз з'яўляюся яго салістам. Псеўданім — гэта адна з умоў кантракта.

Сакрэты і традыцыі беларускага ўдзельніка конкурсу маладых выканаўцаў

— **Маўляў, возьмеш псеўданім — будзем прадзюсраваць?**

— Ну што вы! Псеўданім выбіралі разам, шукалі тое, што больш падыходзіць. Увогуле, браць нейкае імя, лічу, заўсёды складана. Якім бы бліжнім яно ні было, усё роўна адчуваеш нейкае "чужынства". Таму для мяне шукалі штосьці сугучнае, блізкае па вымаўленні. Я даволі сціплы, увесь у сваёй прафесіі, і псеўданім вырашылі ўзяць па кантрасце: маўляў, пры маім характары, ён мяне "не сапсуе".

— **Што ж, з заменай прозвішча псеўданімам — разабраліся. А з заменай конкурснага рэпертуару? Кажуць, у Віцебску вы будзеце спяваць нешта зусім іншае — у параўнанні з адборачным праслухоўваннем у Мінску?**

— Так, зараз я выступаю з іншымі песнямі. "Спамаш" рабіў для мяне не толькі фотасесію, але і запіс песень, і спецыяльна збіраў нават цэлую камісію, каб калегіяльна вырашыць, што лепш паказаць. Меркаванні былі рознымі. Нездзе з дзясятка кампазіцый выбралі тыя, якія, на думку знаўцаў, змогуць "выстраляць": спыніліся на песнях "Берагі" Леаніда Шырына і "Памяці музыканта" Алены Атрашкевіч

сапраўды шукаў сябе. Паступаў і на гітару, і на трубу, хадзіў у танцавальны гурток. Ды толькі адчуваў: усё гэта — нешта не тое. А "сваё" знайшоў толькі дзевяці ў падлеткавым узросце: з 14 — 15 гадоў пачаў выступаць у школьных канцэртах, і спевы — перамаглі. Але канчаткова я гэта зразумеў толькі тады, калі паступіў у каледж мастацтваў у клас Алены Атрашкевіч. Менавіта тады я змог сказаць самому сабе: "Усё, патрапіў". Я ўвогуле такі: калі штосьці падабаецца —

цую ў тамтэйшай ДШМ выкладчыкам і канцэртмайстрам. А дзядуля, матчын бацька, добра спяваў, у яго быў ад прыроды пастаўлены голас. Так што ў гэтым сэнсе я працягваю "сямейныя традыцыі". А галоўнае — вельмі люблю тое, чым займаюся. Пры падрыхтоўцы да "Славянскага базару ў Віцебску" кожны дзень быў распісаны літаральна па хвілінах: заняткі па вакале, пастаноўка нумароў, калі рэжысёр Алена Рыбчынская шукала, якая

Канкурсанты з розных краін у час рэпетыцыі.

пластыка будзе менавіта "маёй", а не "вымушанай", навязанай знешне. Таксама фотасесія, пошук сцэнічных строяў: дызайнеры прапаноўвалі пэўны вобраз, але часу, каб пашыць касцюмы, не было, таму іх "збіралі" па ўжо гатовых "дэталях", наведваючы крамы...

— **Абраўшы спевы, вы пастрабавалі сябе і ў якасці педагога, прыйшоўшы выкладаць у Чэрвеньскую школу мастацтваў. Ці падбаецца? Дзеці ж — не толькі "кветкі жыцця", але і, здараецца, "шыпы ды калючкі".**

— Пэўна, вакальная педагогіка — гэта другое маё "страшнае" захапленне. Сапраўды, у школе ёсць эстраднае аддзяленне, і я займаюся з дзецьмі вакалам — па выхадных, бо працоўны тыдзень праводжу ў Мінску.

— **Карацей, у вольны час працу працягваеце...**

— Я раблю гэта з вялікім задавальненнем! Калі ты не проста можаш падзяліцца сваімі ведамі, а яшчэ і бачыш вынікі — што можа быць лепш?

— **Хіба ўласная спеўная практыка. Напярэдадні конкурсу яна ўзмацнілася?**

— Вельмі адказным было выступленне на Рэспубліканскім свяце "Александрыя збірае сяброў". А пасля пачаліся рэпетыцыі з аркестрам Міхаіла Фінберга. Паводле конкурсных умоў, вы ведаеце, адну песню трэба спяваць з Нацыянальным акадэмічным канцэртным аркестрам Беларусі. Працаваць з Міхаілам Якаўлевічам — лёгка, проста, мабільна. Маэстра — сапраўдны профі, і гэтым усё сказана. Мне шанцуе на таленавітых, апантаных людзей, якія дапамагаюць мне і ў падрыхтоўцы да фестывалю, і, шырэй, у прафесіі. А яшчэ шырэй — дапамагае, можна сказаць, уся краіна...

Пра край неба

Імя Лізы МУРАЎЁВАЙ ужо добра вядомае не толькі ў Беларусі, але і за яе межамі. Навучэнка Мінскай гімназіі № 22, выхаванка Нацыянальнага цэнтра музычнага мастацтва імя Уладзіміра Мулявіна, яна ў свае адзінаццаць гадоў стала ўжо лаўрэатам ажно 14-і конкурсу "Славянскага базару ў Віцебску" можа лічыцца для яе юбілейным.

— Я вельмі хацела трапіць на "Славянскі базар..." — вядома, не гледачом. Штогод сачыла за конкурсам па тэлебачанні, старалася, вучылася, каб прайсці, нарэшце, гэты адбор.

— **А што будзеш на конкурсе спяваць? Тое ж, што і на адборачным туры ў Маладзёжным тэатры эстрады?**

— Так. Мне вельмі падабаюцца гэтыя песні. Адна з іх — "Неба цераз край" Уладзіміра Калесніка, а другая — "Кветка-папараць" майго любімага выкладчыка Святланы Стацэнка на словы Ірыны Суленка. Галоўнае — не хвалюцца! І тады ўсё абавязкова атрымаецца. Гэта я хачу пажадаць не толькі сабе, але і ўсім удзельнікам конкурсу.

— **А чым яшчэ захапляешся, акрамя стваў?**

— Танцамі. І тэнісам. А яшчэ люблю падарожнічаць. Пераважна за межамі нашай краіны.

— **На конкурсы ці ў адпачынак?**

— І першае, і другое. Але адпачываць усё ж лепш. Разам з мамай і татам...

Запал і "...Кадрыля"

Адзінаццацігадовая мінчанка Жэня КЛЯПЦКАЯ вучыцца ў сталічнай гімназіі № 61, спевамі займалася ў вакальнай студыі "Мікст", а да конкурсу яе рыхтуе знакамітая артыстка і выкладчыца Вольга Вронская. Ну а сама Жэня свае педагогічныя здольнасці ўдасканальвае, займаючыся выхаваннем маленькага ёркшырскага тэр'ера:

— Яго завуць Арчы, 16 чэрвеня яму споўніўся годзік. Я яго вельмі люблю!

— **Я так разумею, гэта быў падарунак да Дня нараджэння. А пасля выступленняў што табе дораць: кветкі ці шакаладкі?**

— І тое, і тое. Але ўсё ж часцей — кветкі. Мне ўвогуле вельмі падабаецца, калі людзі апладыруюць. Значыць, ім спадабалася.

— **А чаго чакаеш ад конкурсу? Таксама апладысмантаў?**

— Хачу набыць карысны вопыт і эмацыйны запал. Галоўнае — нават не прыз, а каб тваё выступленне спадабалася гледачам. Я буду спяваць для іх "Вясёлую кадрылю" Віктара Цямнова на словы Алега Лявіцкага і "Беларусь" Уладзіміра Сукалінскага. Касцюмы мне прыдумала дызайнер Жанна Калтакова. Яны мне вельмі падабаюцца!..

Матэрыялы паласы падрыхтавалі Надзея БУНЦЭВІЧ і Юрый ІВАНОЎ (фота)

Знойдзены рай Марка Шагала

Кажуць, дзяцінства — гэта і ёсць той страчаны рай, што кожны з нас шукае ўсё жыццё. Страчаным раем для нашага знакамітага земляка Марка Шагала быў яго Віцебск — месца, якое ён не пераставаў адлюстроўваць ва ўсіх сваіх работах. Не дзіва, што тыя, хто калі-небудзь адважваецца на стварэнне кіно пра вялікага мастака, не могуць абмінуць увагай гэты выдатны беларускі горад.

Віцебск стаў адным з асноўных "персанажаў" новай карціны "Марк Шагал. Нерэальная рэальнасць" выптворчасці "Белвідэацэнтра". Стужка ўбачыла свет да 125-годдзя з дня нараджэння Майстра. Яе стваральнікі — аўтар сцэнарыя Вера Савіна, рэжысёр Зоя Катовіч, прадзюсар Юрый Ігруша — пабудавалі сваю стужку на ўспамінах самога Шагала, якія ён прывёў у аўтабіяграфічнай кнізе "Маё жыццё", і сведчаннях тых людзей, з дапамогай каго мастак ды ягоная творчасць назаўсёды вярнуліся на радзіму.

Самая галоўная перавага "Нерэальнай рэальнасці", відавочна, — добра адноўленая атмасфера яўрэйскага Віцебска стогадовай даўніны, непайторная атмасфера, што лягла ў аснову ўсёй наступнай творчасці мастака. Стары Віцебск, самы буйны горад для самай "рысы аседласці", з усімі сваімі храмамі, дамамі і крамамі з'яўляецца на экране са старых фатаграфій, унікальных кадраў кінахронікі, устамінаў самога Шагала. Стваральнікі фільма шырока выкарыстоўваюць пастаноўчыя сцэны, статыстаў, якія ўвасабляюць самога Шагала, яго сваякоў ды суседзяў. У кадрах з'яўляецца мноства экспертаў: яны распавядаюць не столькі пра творчасць Шагала, колькі пра тое, як атрымалася вярнуць яго на родную зямлю.

Але самы цікавы прыём, што ўжываюць стваральнікі карціны, — ажылыя палотны Майстра, з якіх на нас, сучаснікаў, пазіраюць яго героі. Сам Шагал па-

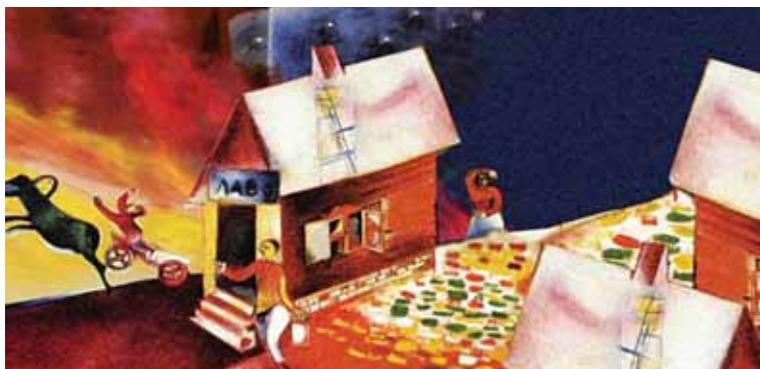
Раскадроўка
ўстае ў фільме і маладым, захопленым сваім мастацтвам юнаком, якраз як на партрэце гэндзяля яго настаўніка Юдаля Пэна, і мудрым сівавалосым старцам у кінахроніцы ды на фотаздымках. Варта пазаўздросціць упартасці ды працавітасці аўтараў карціны, якія прыклалі неверагодныя намаганні для таго, каб сабраць разам і арганізаваць у адзінае цэлае велізарны аб'ём матэрыялу такім чынам, каб усе сорак хвілін, пакуль доўжыцца карціна, ён ні на секунду не адпускаяў глядача.

Па колькасці сюжэтных ліній, персанажаў і паваротаў дзеяння карціну "Марк Шагал. Нерэальная рэальнасць" на самой справе можна параўнаць толькі з паўнаватасным ігравым праектам. Прытым, што фільм Веры Савінай і Зоі Катовіч валодае яшчэ і дзейным адукацыйным эфектам, утрымліваючы багатую факталогію ды інфармацыю з мноства ўнікальных крыніц. Фактычна фільм носіць універсальны характар: гэта, адначасова, і своеасабліва міні-энцыклапедыя жыцця Марка Шагала ды яго сувязей з беларускай

зямлёй, і спроба стварыць паўнаватасны мастацкі вобраз шагалаўскага Віцебска.

Зразумела, новая стужка — гэта не першая спроба ў Беларусі распавесці на экране пра вытокі творчасці Марка Шагала. У 1998 годзе рэжысёр Белтэлерадыёкампаніі Надзея Гаркунова зняла карціну "Мой пачатак", дзе таксама шырока выкарыстаны фрагменты аповесці "Маё жыццё", якія зачытваў актёр-купалавец Віктар Маняеў. Карціна была адзначана і гледачамі, і прэфесіяналамі. Прынамсі, нягледзячы на зварот у абедзвюх стужках да адной і той жа літаратурнай першакрыніцы, фільмы 1998 і 2012 гадоў атрымаліся абсалютна рознымі. Яно і не дзіва: у кожнага Шагала — свой, асабісты.

Антон СІДАРЭНКА
На здымках: кадры з фільма "Марк Шагал. Нерэальная рэальнасць".

Неаспрэчна, "Палацавы комплекс" — не самы удалы ўзор назвы для праекта сучаснага мастацтва. Ён адразу правакуе разнастайныя гуллівыя і нават непажаданыя для аўтара асацыяцыі, тым больш, у гэтым кантэксце "нелітаральная" інтэрпрэтацыя чаго-кольвечы толькі вітаецца. Канешне ж, сёй-той з крытыкаў ужо паспеў гэтым скарыстацца.

Куды зніклі цені?

"Палацавы комплекс" — пераадолены. Дэканструкцыя — пакуль не

Тым не менш, назва аказалася "гаваркай". Праект інтэрвенцыі contemporary art у класіцыстычны музейныя інтэр'еры колішняга палаца Румянцавых і Паскевічаў у Гомелі стаў панацеяй, прынамсі, ад двух усеагульных комплексаў. Адзін з іх упарта сцвярджае, што музей і сучаснае мастацтва — рэчы неспалучальныя, а другі пераконвае, нібыта апошняе можа існаваць толькі на "профільных" сталічных пляцоўках для "вузкага кола".

Паколькі сучаснае мастацтва мае вытокі ў авангардзе пачатку мінулага стагоддзя, стаўленне якога да музея ўсім вядома, камплексаваць тут і сапраўды ёсць падставы. Аднак за прамінулыя сто гадоў культурны кантэкст істотна змяніўся. Аўтары гомельскага праекта далёкія ад памкнення зруйнаваць альбо абясцэніць музей — і абстрактны, як увасабленне "закансерванай" гісторыі, і канкрэтны таксама. Яны паводзяць сябе куды больш удумліва ды інтэлігентна, часам не без іроніі.

Да гонару куратара праекта Міхаіла Гуліна, варта адзначыць, што на выстаўцы не было выпадковых работ. Кожная з іх трапіла "на сваё месца", спрыяючы не толькі фармальнаму пашырэнню музейнай экспазіцыі, але і новай яе інтэрпрэтацыі — аўтарскай, крышачку нязвыклай, аднак глыбокай. Творы сучаснага мастацтва зазвычай не даюць адказы, але ставяць пытанні, нярэдка актуалізуючы тыя з іх, адказы на якія, здавалася б, даўно ўжо вядомыя. Агульнае пытанне, што аб'ядноўвала прадстаўленыя ў праекце работы, — што такое музей, што такое гістарычная памяць і як магчыма яе захавать?

Антаніна Слабодчыкава спрабуе адлюстраваць "закансервананы" час. Насуперак усім фізічным законам, фрукты на шыкоўным сталі (які і сапраўды мог быць накрыты ў Палацы пару соцень гадоў таму) не падуладныя гніенню. Тым не менш, яны — штучныя, нежывыя. Сяргей Шабохін заўяляе, што рэцыпіент музейнай экс-

пазіцыі ператвараецца ў спажыўца — і выстаўляе ў шыкоўнай зале нейкі гібрід паміж вітрынай крамы і складам ламача (англійскае слова "store" абазначае абедзве гэтыя рэчы).

Жанна Гладко ўрэчаснівае метафару "музейны пыл": пыл у ейнай інсталляцыі пакрывае і нівеліруе самі "артэфакты". "Карані" Сяргея Ждановіча, ператвораныя ў кроны, нагадваюць пра прыроду, што прабіваецца праз усе нагласаваны культуры, спараджаючы цені-фантомы. Твор Ігара Саўчанкі (па традыцыі, самы незаўважны ва ўсёй экспазіцыі) — гэта палоскі засвечанай ім

ны Радзівілка, а таксама інсталляцыя Алега Юшко... Як патлумачылі супрацоўнікі музея, экспанаванне іх у парку з вольным доступам аказалася праблемным. А затым былі прыбраны і ўсе работы, якія ўтрымліваюць мультымедыяны складнік. Прычына аказалася самай банальнай: свайго абсталявання ў музеі бракуе, а пазычаныя ноўтбукі ды праектары давяляюць вяртацца. І паколькі такія пературбаваныя сталі неспадзяванкай і для аўтараў, і для наведвальнікаў (а гэта — мінус удвая), яны выклікалі шмат нараканняў.

Безумоўна, гомельскі глядач не быў гатовы да ўспрыняцця гэтага праекта — той стаў папраўдзе беспрэцэдэнтным. Але ж камунікацыю паміж аўтарамі і рэцыпіентамі моцна спрашчалі змешчаныя ля кожнага твора эксплікацыі — своеасаблівы ключ да яго расшыфраванні. Да таго ж, супрацоўнікі Палаца маглі правесці экскурсію, здатную зрабіць праект больш даступнай для ўспрыняцця.

Увогуле, музейная ўстанова стала не толькі пляцоўкай для гэтага партнёрства — яна выступіла і яго паўнаватасным арганізатарам. Праект ладзіўся па прынцыпе "бензін наш — ідзі вашы" — гэта значыць, куратара ды мастакоў. На жаль, такія

Contemporary art

плёнкі, якую нейкі нямецкі афіцэр прывёз сюды пад час Вялікай Айчыннай вайны. Забытая і ўтылітарна непатрэбная рэч раптам набыла новы сэнс, але — праз паміранне.

Нельга не адзначыць і два партрэты Аляксандра Некрашэвіча "Чужыя", удала ўціснутыя ў адноўлены музейныя інтэр'еры, побач з "сапраўднымі" партрэтамі гістарычных асоб. Чужыя падобныя да "сваіх" — дзеячаў беларускай мінушчыны. Але як яны ператварыліся ў персанажаў знакамітай "жахалкі"?

Большасць аўтараў у той або іншай ступені спрабавалі неяк парушыць музейныя завядзёнкі. Міхаіл Гулін — наадварот, іх выкарыстаў. Ён зацягнуў у залу манументальную скульптуру рысі (сімвал Гомеля), зробленую, нібыта, з бетону. Ці сапраўды гэта бетон? А паспрабуй тут правесці падымаючы пільнымі позіркам даглядчыкаў: у музеі экспанаты чапаць забаронена, гэта ж не выстаўка сучаснага мастацтва!

На вялікі жаль, многія іншыя творы праіснавалі нядоўга. Спяраша быў дэманціраваны банер Аляксея Іванова, які поўнацю закрываў фасад палаца, потым знік цені помніка Юзафу Панятоўскаму, што зноў з'яўляецца на сцяне стараннямі Тацця-

схемы ў нас практыкуюцца даволі рэдка, вымушаючы апошніх вырашаць свае практычныя пытанні саматужна.

— Цяжка было неяк перайначыць класічнае мысленне музейных супрацоўнікаў — людзей, якія працуюць у нас цягам 20 або 30 гадоў, — кажа дырэктар музея Аксана Торапава. — Але калі адна наша супрацоўніца са шчымлівай пяшчотай распавяла пра тое, як яна знайшла, вымыла, зацягнула ў палац тыя самыя карані, я адразу зразумела, што ўсе мы літаральна закаханы ў гэты праект!..

Мабыць, ёсць усе падставы меркаваць, што першы на Беларусі досвед паўнаватаснага партнёрства паміж музеем ды сучасным мастакам стаў узаемакарысным. Апошняя атрымалі ўнікальную прастору для ўвасаблення сваіх ідэй, гатовы кантэкст, з якім вельмі зручна працаваць. А музей раскрыў свае новыя вымярэнні, новыя сэнсы і падтэксты, засведчыўшы, што з'яўляецца не "мёртвай формай", але папраўдзе жывым арганізмам.

Ілья СВІРЫН,
наш спецыяльны карэспандэнт
Мінск — Гомель — Мінск
На здымках: фрагменты выстаўкі.

Акурат у дзень нараджэння Янкі Купалы, 7 ліпеня, у Мінскім абласным драматычным тэатры адбылася не проста прэм'ера спектакля "да 130-годдзя". Гэта была і прэм'ера п'есы Анатоля Дзялендзіка "Карона з кахання". У савецкія часы значнасць культуры падзеі вызначалася словазлучэннем "упершыню ў Беларусі". Для новай жа прэм'еры такое азначэнне будзе надта вузкім. Геаграфічна. Прафесар Вадзім Салеў справядліва заўважыў у час абмеркавання спектакля, арганізаванага тэатрам па сля прагляду: "Бадай, упершыню ў свеце на драматычную сцэну выведзены такія кіраўнікі НКВС СССР, як Ягода і Яжоў". Да ўсяго, сцэнічны вобраз Ягоды, удала знойдзены Аляксандрам Пашкевічам, аказаўся бадай самым запамінальным момантам пастановкі Венедыкта Расстрыжэнкава.

гэтак жа сімвалізуюць дуалізм жыцця і смерці, фізічнай смертнасці і духоўнай неўміручасці, гістарычнай дакладнасці і мастацкай прыдумкі. З той ёмкасці, што на авансцэне, таямнічая жанчына (Мядзёлка ў сталасці) узнімае ці то попел, ці то пыл, нібыта хоча увазкрэсіць у памяці мінулае. З другой, што ў глыбіні сцэны, героі раз-пораз будуць распырскваць далонямі ваду — то жывую, а то і быццам мёртвую. У зададзенай сістэме каардынат абсалютна натуральна

аповеду, зусім не дастадыбы "забран-завелья помнікі", у чараду якіх мы ўсё больш ператвараем сваю жывую гісторыю. Але проста павярнуць усё на 180 градусаў у іншы бок — гэта яшчэ не значыць знайсці ісціну. Звычайна яна дзесьці пасярэдзіне. Дый у мастацтве нашмат важнейшае заўсёды нават не "што", а — "як". Пакуль найбольш удалым прыкладам сумяшчэння ў п'есе з'яўляецца прынцып двухмоўя: Купала і яго жаночае атачэнне размаўля-

Тэатральная плошча

Містыка vs. квазірэалізм?

З якога трона не ўпадзе карона?

Слова "ўпершыню" ў дачыненні да прэм'еры і сапраўды можна ўжываць неаднаразова. Упершыню асоба вялікага паэта разглядаецца скрозь прызму яго кахання да Паўліны Мядзёлка. Упершыню — тлустым слоem крыкліва-парадыійных фарбаў маюецца партрэт жонкі Уладзіслава Францаўны як гэткай "сварлівай мяшчанкі", што, маўляў, раптам стала потым "добрай удавой", прыклаўшы шмат намаганняў для ўвекавечання памяці пра свайго мужа. Гэтак жа ўпершыню ўвасабляюцца фантазмагарычна-гіпатэтычныя сустрэчы Купалы з Ягодам і Яжовым. Так што з параметрам "навізны" (без прэтэнзій на навуковую дакладнасць) у прэм'еры ўсё ў парадку.

Пачатак спектакля абнадзейвае. Сцэнаграфія Дар'і Волкавай вытрымана ў акамітна-шэрых, сцішаных тонах, што нагадваюць старыя "пацёртыя" кадры фота ці кіно. Два сталы ў розных баках — абедзены і пісьмовы — класічны падзел на "жыццё" і "творчасць". Дзве незразумельныя спачатку ўрнычасы

ўспрымаецца чырвонае палотнішча, што з жудасным грукатам-скрыгатам падае долу. Усе разумеюць: гэта заўчасная, ахінутая тайнамі, смерць Купалы. І зусім ненатуральна глядзяцца многія надта "рэалістычныя" сцэны. Ці ж не парадокс? Містыка ўспрымаецца "сапраўднай рэчаіснасцю", а квазірэалізм — не?

Больш пераканаўча гэтае "сутыкненне светаў" пазначана ў мюзыцы Алены Атрашкевіч. "Факты" яна ўвасабляе цытатамі ці стылізацыяй, "мастацкія прыдумкі" — уласным аўтарскім матэрыялам. Вяччаюць музычнае афармленне дзве лейтэмы — рамантычнага кахання і гадзінніка, які ўвесь час нібыта паварочваецца, выклікаючы мігценне сна і явы.

Я мела паглядзець знаёмства з п'есай колькі месяцаў таму. Мне, як і аўтару драматургічнага

ую па-беларуску, Максім Горкі, Ягода, Яжоў — па-руску. Астатнія "сумяшчэнні" — каханні і палітыкі, меладрамы і гістарычнага дэтэктыву — патрабавалі б дзвюх розных п'ес. А галоўнае — філіграннай адточанасці, усебаковай абдуманасці самой канструкцыі і кожнай фразы. Пакуль рэжысёрскія спробы штосць скарціць ці перарабіць застаюцца толькі "касметычнымі мерамі".

Можна толькі падзякаваць маладзечанцам, што яны, нягледзячы на ўсе складанасці, у тым ліку фінансавыя, здолелі "выклікаць агонь на сябе", увасобіўшы п'есу і запрасіўшы на абмеркаванне спектакля самых знаных тэатральных крытыкаў на чале з Таццянай Арловай. Тая спачатку "разграміла ўшчэнт" убачанае, а потым прапанавала слушны ход, які дапаможа пастаноўчыкам пазбегнуць многіх нараканняў на свой адрас. У новым сезоне, калі тэатр будзе рыхтаваць спектакль да паказу ў сталіцы, удастаналіцца "ўваходжанні" акцёраў у свае ролі, аснующа рэжысёрскія ходы. А галоўнае — такі спектакль прыцягне ўвагу да асобы і творчасці паэта. Дапаможа пераасэнсаванню біяграфічных дэталяў. Пракладзе шлях да больш рознабаковага, часам спрэчнага, адлюстравання гістарычных асоб. Замацуе ўсведамленне розных падыходаў да мінулага: не толькі піетэтна-маналагічнага прыняцця, але і дыскусійна-дыялагічнага, які вымушае не адно "праглынуць", а спачатку задумацца. І нават — аспрэчыць убачанае!..

Надзея БУНЦЭВІЧ

На здымках: сцэны са спектакля "Карона з кахання".

Новы твор

Фердынанд і яго сын Эдвард, якія жывуць у Варшаве. Кампазіцыя знака складаецца з дзвюх частак. Уверсе выява галавы Фердынанда Рушчыца на фоне дрэва, што нагадвае і аблок. Унізе, пад партрэтамі, — выява ўзаранай раллі. Ніжняя частка з тэкстам нагадвае клянновы ліст, які адарваўся і ляціць. Паміж верхняй і ніжняй часткамі кампазіцыі — адлепласць, што сімвалізуе невялікі багданаўскі ручай.

Трэба спадзявацца, мемарыяльны знак з'яўляецца толькі пачаткам на шляху аднаўлення сядзібы Рушчыцаў у Багданаве. Аўтар мемарыяльнага знака — скульптар Валерый Калясінінскі, член Беларускага саюза мастакоў.

Рушчыц — у бронзе

У Багданаве адбылося ўрачыстае адкрыццё і асвячэнне мемарыяльнага знака ў гонар выдатнага мастака Фердынанда Рушчыца.

Цэнтрам урачыстасці стаў Багданаўскі касцёл, у якім быў ахрышчаны Рушчыц і які пазней мастак маляваў. Славутая карціна з яго выявай — "Ля касцёла" — упрыгожвае Нацыянальны мастацкі музей Беларусі. Адноўлены касцёл у Багданаве з'яўляецца помнікам архітэктуры, ахоўваецца дзяржавай, і не выпадкова тое, што там было вырашана ўстанавіць мемарыяльны знак нашаму земляку. Ідэю падтрымалі ксяндзы С.Угоўскі і І.Лашук, а грошы на бронзавы адліў ахвяравалі ўнук мастака

У Гарадскім доме культуры Дзяржынска адбыўся канцэрт-прывічэнне памяці занага беларускага музыканта і кампазітара Ізмаіла Капланава. Месца правядзення было абрана невыпадкова: менавіта тут крыху больш як год таму, у час канцэрта, заўчасна абарвалася жыццё гэтага таленавітага дзеяча нашай нацыянальнай культуры.

Перад глядачамі паўстала не камернае, а аркестравае дзейства са шматлікімі салістамі, якія складаюць найбольшым акадэмічным народным аркестрам імя І.Жыноўча выступілі не толькі вакалісты гэтага славутага калектыву Якаў Навуменка, Марына Васілеўская, Ігар Задарожны, Наталля Салава, але і заслужаная артыстка Беларусі Ірына Дарафеева, Пётр Ялфімаў, Аляксандр Саладуха, Іван Буслай, Андрэй Коласаў, а таксама лепшы джазавы трубач не толькі нашай краіны, але і ўсёй постсавецкай прасторы Ва-

калі ёй было пяць гадоў. І напісаў для яе шэсць песень. Некаторыя з іх ён паспеў пачуць у яе выкананні, іншыя ж упершыню прагучалі менавіта на гэтым канцэрце ў Дзяржынску. Пра творчую плённасць майстра, які нібыта зазіраў у будучыню, сведчыў той факт, што сярод 25-і песень, абраных для вечарыны, было ажно чатыры прэм'еры.

— Мы бачым гістарычную місію нашага калектыву ў тым, — сказаў мастацкі кіраўнік і галоўны дырыжор аркестра імя І.Жыноўча, народны артыст краіны, прафесар Міхаіл Казінец, — каб ушаноўваць памяць пра выдатных сыноў Беларусі. Аднавіўшы некалькі буйных музычна-тэатралізаваных работ Уладзіміра Мулявіна ды адзначыўшы юбілей Максіма Багдановіча, Янкі Купалы, пачалі падрыхтоўку да ўгодкаў Максіма Танка. Пры ўсёй напружанасці графіка, абмінуць увагай асобу Ізмаіла Капланава, выдатнага музыканта і вельмі сціглага чалавека, было немагчыма. У рэпертуары аркестра ў свой час было шмат яго твораў, некаторыя развучаліся спецыяльна для гэтай праграмы. Вялікі ўнёсак, як заўсёды, зрабі-

Трыб'ют Ізмаілу Капланаву

Песні вяртаюцца!

лерый Шчырыца ды іншыя. У зале не было ніводнага вольнага месца: прышлі ўсе, хто быў на апошнім канцэрце Капланава, з'ехаліся ўсе паэты, з якімі ён супрацоўнічаў.

Ізмаіл Львовіч стаў ля вытокаў беларускай эстрады. У 1960-я гады ён быў адным з ініцыятараў стварэння ў нашай рэспубліцы першых ВІА, што паступова сталі прыходзіць на змену камерным народным складам, накітавалі "баяніст ды іншыя". Яго пачуццё стылю, умённе ва ўсе часы адэкватна і, што вельмі важна, імгненна рэагаваць на найноўшыя тэндэнцыі сусветнай эстрады, не страчваючы ўласнага аблічча, дазваляла яму ствараць хіты для выканаўцаў усіх рангаў і схільнасцей, у тым ліку для расійскіх зорак, для моладзі (зразумела, на адпаведнай для яе мове) і зусім юных зорчак. А якія апрацоўкі ды аранжыроўкі ён рабіў! І не толькі электронныя, але і для аркестраў. На гэтым этапе пачаў яшчэ і сам спяваць — найперш, каб падтрымаць "у дуэце" сваю жонку, заслужаную артыстку Беларусі Нэлі Багуслаўскую, з якой быў неразлучны.

Адной з апошніх "стеўных сябровак" майстра стала юная Ганначка Смірнова. Капланаў пачуў дзяўчынку,

ла музычны рэдактар нашага аркестра, музыказнаўца Вольга Брылон. Яна ж сабрала неабходны музычны матэрыял, ажыццявіла рэдактуру клавіраў. Усе аранжыроўкі, паводле традыцыі, зрабіў саліст і дырыжор калектыву Аляксандр Крамка: народны аркестр, што ні кажыце, мае сваю спецыфіку. А ў лістападзе мы паўтормым гэты канцэрт у філармоніі — у пашыраным складзе.

— Для нас было вельмі важна, — падзялілася ўражанямі дырэктар Дзяржынскага ДК Таццяна Чаган, — каб гэты папраўдзе знакавы вечар прайшоў менавіта на нашай сцэне. Ізмаіл Капланаў выступаў у нас неаднойчы, шмат было прапаноў і на будучыню, нават пад час таго вечара, калі яму раптоўна стала дрэнна, ён працягнуў строіць планы. Таму гэты канцэрт стаўся быццам бы выкананнем яго прыжыццёвых жаданняў. Нам вельмі хацелася, каб музыку суправаджала відэапраекцыя, заснаваная на ягоных фота, каб выйшлі запрашалынікі з яго партрэтамі. Штосьці зрабілі самі, у нечым дапамог аркестр — працавалі з любоўю і шчырым прызнаннем...

Надзея БУНЦЭВІЧ
На здымках: удзельнікі канцэрта-прывічэння Ізмаілу Капланаву; саліруе Валерый Шчырыца.

Сплаў па Віліі паводле графа Тышкевіча. І журналістаў "К"

"Шляхам Тышкевіча" — пад такой назвай вась ужо некалькі гадоў, паўтараючы маршрут славуэтага продка, група энтузіястаў штогод здзяйсняе сплаў па адной з самых вядомых рэчак Беларусі. Сёлета ініцыятыву падтрымалі Вілейскі і Сморгонскі райвыканкамы. Вілія, або, як яе называюць мясцовыя жыхары, Вялля, пачынаецца ад паўночнага ўсходу вёскі Вялікае Поле Докшыцкага раёна і упадае ў Нёман каля Каўнаса на тэрыторыі Літвы. Яе воды паступаюць у Мінск праз Вілейскае вадасховішча, а значыць, яна цячэ з краіны многіх сталічных жыхароў. Аднак Вілейская водная сістэма забяспечвае не толькі многіх мінчан пітной вадой, але і здаўна прыцягвае ўвагу аматараў падарожжаў. Што і казаць, водны маршрут па адной з самых буйных рэк нашай краіны выкарыстоўваўся не адно стагоддзе як плятагонамі, рыбакамі, так і, пачынаючы з сярэдзіны XIX стагоддзя, даследчыкамі ды турыстамі. Сёлета, адрынуўшы ўсе перасцярогі і страхі, карэспандэнты "К", натхнёныя экспедыцыяй графа Канстанціна Тышкевіча, скарыстаўшыся ўласным адпачынкам, вырашылі пазнаёміцца з воднай гладзю Віліі ды яе пакручастымі берагамі і прайсціся, а дакладней — праплыць шляхам славуэтага земляка. І паказаць вам, шануюныя чытачы, перавагі гэтага культурна-турыстычнага маршруту.

Выгляд моста непаліт ад Вілейкі.

"Налім" і яго мінулае

Згодна з умовамі экспедыцыі, каб прыняць у ёй удзел, патрэбна мець не толькі жаданне, добры настрой, але і ўласна судна. Таму першым нашым дзеяннем "у кірунку экспедыцыі" стаў пошук персанальнага "карабля" да сплаву.

Зрабіўшы тузін званкоў знаёмым, мы выйшлі на прафесійнага турыста і прадпрымальніка Сяргея Забалотнага, які без пытанняў пагаджаецца здаць нам у арэнду лодку маркі "Налім".

— Не хвалойцеся, — тлумачыць Сяргей па тэлефоне, — кіруецца яна так сама, як і байдарка, а важыць — толькі дзесяць кілаграмаў. Прыязджаеце на месца, надзімаеце помпай — і лодка гатова да сплаву...

Праз некалькі дзён "знаёмімся" з нашым будучым транспартным сродкам. А Сяргей дае нам парады:

— Вілія — рэчка неглыбокая. Асноўныя перашкоды — гэта мялізны, сустракаюцца перакаты, але яны не страшныя. Увогуле, рэчка — адна з самых "лёгкай" у Беларусі. А наконце прыгажосці... Я звычайна важу групы па адрэзку з пачатку Віліі да яе злучэння з рэчкай Нарач: для мяне гэта — самая цікавая частка ракі...

Слова за слова — і Сяргей літаральна распачынае "аповед" пра тое, колькі цікавых і "нераскручаных" рэчак і азёраў ёсць у Беларусі, як яны выглядаюць у розныя поры года і калі лепш на іх бываць...

— Тая ж Вілія, надзвычай прыгожая ў ліпені, — гэта шыкоўная і празрыстая рэчка, а ў жніўні яе вада становіцца каламутнай з-за цвіцення, — распавядае кандыдат у майстры спорту па водным турызме, тэхніцы лыжнага турызму, спартыўным турызме і спартыўным спаламе.

— А як жа культурны складнік? — пытаемся мы.

— Калі распрацоўваю маршрут, абавязкова імкнуса ўнесці ў яго культурныя аб'екты, і прапаноўваю групе, якую вяду, наведаць іх. Вось зусім нядаўна вадзіў турыстаў на Іслач: магіла Дуніна-Марцінкевіча, рэшткі сядзібы, касцёл... — цягам маршруту ўсе ахвотныя мелі магчымасць паглядзець гэтыя цікавосткі ды адметнасці...

Праводзячы апошні інструктаж, Сяргей канстатуе, што апошнім часам назіраецца тэндэнцыя павелічэння цікавасці людзей да арыгінальнага адпачынку, у тым ліку — да водных паходаў.

— І нават гаспадары аграгаспады, з якімі мы імкнёмся супрацоўнічаць, пачынаюць усведамляць, што звычайнай "чаркай і шкаркай" сэння людзей ужо не затрымаеш. А вось сталучыць стартыўны, культурны і гістарычны адпачынак — паслуга значна больш цікавая, — аддаючы нам вёскі, кажа ён.

І, натхнёны гэтым карысным інфармацыйным пачаткам, мы рушылі наперад.

Раз Залесе, два Залесе...

Згодна з нашым планам, мусім нагнаць экспедыцыю ў вёскі Залесе, дзе спыняюцца ўдзельнікі воднага падарожжа з мэтай таго самага культурнага візіту ў сядзібу Агінскага. Кіраўнік экспедыцыі Міхаіл Петух, з якім мы стэлефанаваліся напярэдадні, чакае нашага прыбыцця і, як кажуць, трымае месцы ля вогнішча.

Касцёл і помнік у вёсцы Данюшава.

Водныя прыгоды паміж двух Залессяў

Падрыхтоўка лодкі да экспедыцыі.

Палатачны лагер удзельнікаў экспедыцыі ў вёсцы Жодзішкі.

Але, як здараецца ў шматлікіх вандроўках, прыгоды не прымусілі сябе доўга чакаць. Менавіта ў дзень нашага адпраўлення электрыкі ў кірунку Маладзечна з-за рамонтных работ на згаданым адрэзку былі значна пасунуты ў раскладзе. На Цэнтральным аўтобусным вакзале сталіцы нам праіраілі шпарка ехаць на "Маскоўскі", дзе з хвіліны на хвіліну мае адправіцца аўтобус на Вілейку праз Залесе.

Цудам мы паспяваем на бусік, прадбачліва дастаем свой GPS-навігатар і высвятляем, што... едем зусім не ў тое Залесе. Так, яно знаходзіцца побач з Вілейкай, але належыць да іншага раёна. Усе гэтыя несупадзенні прыводзяць да думкі, што лёс наканаваў нам пачаць падарожжа з Вілейкі, адкуль некалькі дзён таму і быў узяты старт усёй экспедыцыі.

Ужо дабраўшыся да Вілейкі, мы цягнем лодку да бліжэйшага сходу ў Вілію. Папярэдняя "разведка" прыносіць станоучыя звесткі: вада — бяспечная, наш "Налім" падрыхтаваны да сплаву, і вось ужо мы вястуем у кірунку вёсак Мамаі і Чырвоны Берэжок. Надвор'е стаіць цудоўнае!..

Сплаў у мінулае

Але, што і казаць, кожнае падарожжа мае свае цяжкасці. У дачыненні да воднага сплаву, напэўна, кожны турыст угадае лужыны пад нагамі ад вады з вёслаў, і тое самае сонца, якое бялігасна плячэ. Прыстасоўваючыся да абставін, мы ўсё ж не губляем энтузіязму, узгадваючы, якім чынам падарожнічалі па той самай Віліі нашы продкі.

Славуты граф Канстанцін Тышкевіч, каму рэчка абавязана ўнікальным

выданнем-даследаваннем "Вілія і яе берагі", дзеля сплаву па ёй вырабіў цэлую флэтылію з пяці суднаў. Адметна, што зборачны цэх размяшчаўся ў Лагойску, і ўжо адтуль судны цягнулі волакам да вёскі Камена. Менавіта з гэтага пункта і пачалося ў 1857 годзе падарожжа графа, якое завяршылася ў месцы зліцця Віліі з Нёманам — ля Каўнаса.

Цікава, што галоўны карабель, дзе быў устаноўлены фамільны герб сям'і Тышкевічаў, называўся, амаль як у Хрыстафора Калумба, — "Ма-

лічным касцёлам, пабудаваным на пачатку XX стагоддзя. Але далей — у пунктах менш населеных ды значных — і нам сустракаліся закінутыя дамы ды двары... І гэта прыкмета ўжо іншай хваробы — знікнення вёскі з-за адтоку яе жыхароў у гарады...

Мінуючы ў самоце адну за другой вёскі Вілейшчыны, нават не верыш, што яшчэ на пачатку XX стагоддзя гэтая шырокая і чыстая рака была папулярнай сярод аматараў байдарачнага — на сённяшні дзень алімпійскага — спорту.

Паразважваючы над "імен" нашай лодкі, лепшага варыянта, чым "Налім", мы для яе так і не знайшлі: як адзіная прэснаводная рыба атрада трасковых, якая найбольш актыўная ў халодных водах, так і мы пад промнямі сонца ўсё больш прагнулі прахалоднай затоці ды адпачынку...

Балазе варыянтаў для стаянкі на берагах Віліі — хоць адбаўляй. Рака, якая на адрэзку "Вілія — Мамаі" бясконца віхляе, прапаноўвае адзін чароўны краявід за другім. Асабліва вабяць вока плясчаныя берагі з сасонікам і там-сям стаячымі паасобку дамкімі. На адным з такіх берагоў мы і робім свой першы прывал.

Напрыканцы першага дня нам падумалася пра тое, што нават і наша выпадковая зацікаўленасць — зусім не выпадковая.

Галоўнай задачай падарожжа графа Тышкевіча было не проста адпачыць добрай кампаніяй на ўлонні малюўчай прыроды, але і пазнаёміцца з гісторыяй ды апісаць сустэтыя на водным шляху вёскі і мястэчкі, вызначыць глыбіню ракі, выявіць яе рэльеф ды ландшафт, пачуць і зафіксаваць мясцовыя паданні, легенды... І гэтая яго праца, дарэчы, так канчаткова і не перакладзеная на беларускую мову, сталася тым самым неацэнным падмуркам, ад якога могуць адштурхоўвацца ўсе даследчыкі і турысты.

Паварот у сучаснасць

Ідэя паўтараць шлях Тышкевіча, стварыўшы сумесную маштабную экспедыцыю, па словах аднаго з першых удзельнікаў праекта старшага навуковага супрацоўніка Інстытута праблем выкарыстання прыродных эурсаў і экалогіі Нацыянальнай акадэміі навук Алега Гайдукевіча, лунала ў паветры досыць працягла час. І, нарэшце, была рэалізавана летам 2007-га — аkurat праз 150 гадоў, — дзякуючы намаганням беларускіх ды літоўскіх энтузіястаў. Сярод іх вылучаўся выбітны вілейскі краязнаўца Віталь Кастэнка, які, на жаль, трагічна загінуў колькі гадоў таму.

У гэтым першым водным паходзе, міжнароднай экспедыцыі "Шляхам Тышкевіча", што доўжылася каля месяца, прыняў удзел больш за дзясятка навукоўцаў, якія, паўтараючы метады графа Тышкевіча, надалі пільную ўвагу прыродзе, культуры і гісторыі Віліі. Першыя удзельнікі экспедыцыі мелі магчымасць убачыць, як нараджаецца гэтая магутная рака, і з захапленнем пастаяць адразу на абодвух яе берагах.

Калі ж мы дасягнулі адрэзку злучэння Віліі з рэчкай Нарач — адной з самых прыгожых мясцін на маршруце, — то зразумелі, што пра паўтарэнне "падзвігу" удзельнікаў экспедыцыі

2007 года нам заставалася толькі марыца: Вілія, якая была ў шырыню да 25 метраў, разлілася да 35 — 40 метраў, ператварыўшыся ў сапраўдную беларускую Амазонку. Часам адзін яе бераг межаваў з пахучымі адкрытымі лугамі, другі — звінеў сасновым водарам. Далей жа — лясы пачыналі вабіць вока самымі рознымі пародамі дрэў: ад той жа алешыны, бярозкі да дуба.

— Як даўно тут праплывала экспедыцыя? — пытаемся ў жанчыны, якая купаецца з маленькай дачкой.

— Ой, не ведаю, — адказвае яна. — Тут шмат ходзіць водных турыстаў. Усіх і не запомніш...

І сапраўды, самыя разнастайныя судны, якія сустракаліся нам на шляху, хоць і прышвартаваныя да берага, пацвярджаюць думку, што ўдзельнікі экспедыцыі — далёка не адзіныя "маранкі" на рэчцы.

Смаргонскі мост

Як першая стаянка нашага экіпажа на Чырвоным Беражку, так і шматлікія іншыя прыпынкі адбываліся непадалёк ад месцаў баявых дзеянняў Першай сусветнай вайны. Менавіта гэтая, многімі ўжо забытая, вайна стала лейтматывам сёлетняй экспедыцыі: як на самой рацэ, так і на яе берагах засталася вельмі шмат арэфактаў тых трагічных падзей. Гэта, у тым ліку, і надмагільныя камяні з імёнамі забітых салдат абодвух варагуючых бакоў, і рэшткі стогадовых мастоў, што будаваліся кайзераўскімі заваёўнікамі.

На адным з такіх мастоў — Смаргонскім — і адбывалася наша першае хрышчэнне. Незаўважныя здалёк невысокія драўляныя апоры ад старога моста сталі для нас сапраўдным выпрабаваннем: менавіта іх на трываласць і праверыла наша судна, наляцеўшы носам на адзін з такіх драўляных рыфаў. Хто ведае, можа гэтыя ступы былі сведкамі крывавага бітваў Першай сусветнай? Нават і сёння яны прымуслі моцна пахвалівацца, пакінушы ў тамтэйшых водах закрывіку ад нашага надзіманага "Наліма". Але бравы экіпаж прашоў іспыт, атрымаўшы досвед і вырабіўшы новую закрывіку — з дрэва.

А вось паглядзець на лінію ўмацаванняў каля вёскі Вайнідзянцы, куды таксама трапілі ўдзельнікі экспедыцыі, у нас ужо, прывнаем, не хапіла сіл.

Вёска Данюшава і парог "Прывітальны"

Не абышлі ўвагай кіраўнікі сёлетняй экспедыцыі і неспрэдна культурны складнік. Вышэйзгаданая сядзіба знакамітага кампазітара Міхала Клеафаса Агінскага ў Залесці, пра якую неаднаразова пісала "К", наведанне краязнаўчага музея ў Жодзішках, прыпынкі ля адметных помнікаў прыроды і традыцыйнай культуры. Той жа валун "Асілак" каля вёскі Белая Смаргонскага раёна ў даўнія часы з'яўляўся сакральным аб'ектам старажытных беларусаў — на Купалле дзяўчаты прыносілі дзя яго вянкi з кветак і ўпрыгожвалі імі валун.

Праплываючы па Віліі, нельга не заўважыць і шэраг старадаўніх храмаў, выявы званой якіх чароўна пераліваюцца па воднай гладзі. Адным з такіх стаў помнік драўлянага дойлідства пачатку XIX стагоддзя — касцёл ў вёсцы Данюшава. Нашым гідам па гэтай святыні стала мясцовая жыхарка, спадарыня Станіслава.

— Турысты розныя сустракаюцца, а вось такіх сапраўдных — рэдкіх, — саступае нашай просьбе распавесці пра тутэйшыя цікавосткі жанчына.

Як аказалася, касцёл дзейнічае толькі пару разоў у месяц і, тым не менш, вельмі добра даглядаецца — вакол яго можна заўважыць роўна падстрыжаны газон і духмяныя кветнікі. Менавіта ў гэтым касцёле ў гады Першай сусветнай вайны размяшчалася нямецкі шпіталь. Побач з касцёлам захаваўся і помнік з надпісамі на нямецкай мове, на якім сёння ўзвышаецца скульптура Божай Маці. Цікавы лёс і старадаўняга звона, вывезенага ў час Вялікай Айчыннай у Германію: яго ўдалося такі вярнуць у Данюшава, дзякуючы заходам прыхаджан, літаральна колькі гадоў таму...

Атрымаўшы порцыю цікавай інфармацыі культурнага-гістарычнага плана, пераключамся на прыродныя ландшафты. Так, пасля вёскі Данюшава Вілія змяняецца: пачынаецца так званая сярэдняя плынь ракі, а ў яе рэчышчы з'яўляюцца шматлікія камяні, перакаты, парогі. І мы, нацярожана ўглядваючыся ў хуткую плынь, шукаем лепшы варыянт праходу перашкод.

Апісваючы раку пасля Данюшава, Тышкевіч у сваёй кнізе распавядае пра так званы парог "Прывітальны", паходжанне назвы якога звязана з адметным абрадам. У даўнія часы ўсе плытагоны, праходзячы гэты парог, віталі яго і рабілі паднашэнне са словамі: "Вітаю цябе хлебам-соллю! Хлеб-соль прымі, а мяне прапусці".

Такая перасцярога плумачылася тым, што парогі і адзінаковыя камяні некалі стваралі вялікую перашкоду ды небяспеку для плытагонаў. Мы, у сваю чаргу, цудам мінаючы два галоўныя камяні парога — "Ластаўку" і "Зяюльечку", — толькі што і пракрычалі "Эге-гей!" і "Ура!" і зусім перасталі веславаць, аддаўшыся бурлівай плыні.

Побач з воднай небяспекай нас чакаў напамін: яшчэ адзін помнік Першай сусветнай вайны — камень-валун з выбітым на ім надпісам "Landst. 1917 JR33 III batl.". Надпіс на камені сведчыць пра тое, што тут размяшчалася 33-і пяхотны полк 3-га батальёна, а слова "Landst" — усяго толькі скарачэнне ад "Land Strasse", што ў перакладзе з нямецкай мовы гучыць як "сельская дарога". Старажылы памятаюць, як уздоўж гэтага каменя яшчэ на пачатку XX стагоддзя праходзіла прамая дарога, так званы Вялікі Гасцінец ад Данюшава да Жодзішак — наступнага пункта нашага падарожжа...

Раптам — тэлефонны званок: — Але! Гэта Міхал Мікалаевіч. Як хутка вы будзеце?

— Плывём. Яшчэ літаральна кіламетр — і мы вас нагонім, — адказваю я.

Як потым прывнаецца нам кіраўнік экспедыцыі, пад час нашых тэлефанаванняў уся група ўжо падарыла нас у "арыгінальным" рэпартажы: седзячы дома, даведваюцца пра тое, што адбываецца ў лагеры, і такім чынам пісаць артыкул.

— Але бачу, што вы не здань і не прывід, — калі прыбылі на месца, Міхал Мікалаевіч выйшаў на бераг, каб персанальна сустрэць каманду "К"... (Працяг будзе.)

Дар'я АМЯЛЬКОВІЧ,
Кастусь АНТАНОВІЧ,
нашы спецкарэспандэнты
Мінск — Вілейскі раён —
Смаргонскі раён — Мінск
Фота аўтараў

Фотарэпартаж

Верш-код: магія і магніт Вязынкі

Вязынка 7 ліпеня стала цэнтрам прыцягнення не толькі для шанавальнікаў Купалавага слова.

Відаць, было б найна меркаваць, што ўсе тыя больш як сем тысяч чалавек, якія прыехалі ў гэты куток Маладзечаншчыны, апынуліся там выключна дзякуючы прыцягненню Слова Песняра. Іншая справа, калі магія і магніт гэтага слова літаральна паланяюць на зямлі Янкі Купалы. І не пакідаюць аб'якавымі.

Таму Рэспубліканскае свята паэзіі, песні і народных рамёстваў "3 адною думкаю аб шчасці Беларусі..." аказалася каталізатарам ды ўзорам добрага густу ў масавых мерапрыемствах. І прыцягальны ў гэтым выпадку не толькі сам фармат "паэтычнага пленэру", але і вытрыманы арганізатарамі (Міністэрства культуры, Літаратурны музей імя Янкі Купалы, Мінаблвыканкам, Маладзечанскі райвыканкам, Саюз пісьменнікаў Беларусі) акцэнт на беларускім слове.

Хацелася б хіба аднаго: каб на наступных падобных імпрэзах той жа літаратурны складнік яшчэ больш падтрымала публіка, што была задзейнічана гэтым разам у акцыі "Чытаем Купалу разам". Ды і літаратары — удзельнікі чытанняў на галоўнай сцэне, многія з якіх, не прачытаўшы верш са спадчыны Янкі Купалы (хаця б у якасці даніны павагі да класіка), агучылі толькі свае творы. Усё ж "верш-код", як і дрэс-код, варта прытрымлівацца...

С.Т.

Галоўная сцэна фестывалю — "Бабруйск-Арэна". Тут праходзілі ўрачыстае адкрыццё і закрыццё фестывалю, але выступалі артысты і пад адкрытым небам, на галоўнай плошчы горада. Большасць ансамбляў, што ўдзельнічалі ў фестывалі сёлета, у Бабруйску не ўпершыню, і мясцовая публіка добра іх ведае. Таму адныя сусрацкі проста ветлівымі апладзісментамі, а іншыя — шквалам авачый, а па заканчэнні выступлення доўга не адпускалі са сцэны.

Сёлетні юбілейны X Міжнародны фестываль народнай творчасці "Вянок дружбы" сабраў у Бабруйску прадстаўнікоў пятнаццаці краін. Гэта ўкраінцы, расіяне, прыбалты і малдаване, блізкія нам паводле славянскай ментальнасці славакі, а таксама — больш экзатычныя Турцыя, Індыя, Венесуэла, Францыя, Іран.

аўтэнтыкі. Кожны нумар — стылізаваная пастаноўка. А паводле харэаграфіі — гэта танец, хутчэй, эстрадны, хоць глядзіцца як народны.

Прыбалтыйскі сцэнічны стиль заўжды вызначаўся дакладнай этнаграфіяй і пэўным кансерватызмам, які грунтаваўся на глыбокай пашане да фальклорнай традыцыі. На фестывалі ж я бачыў, што латвійская моладзь спрабуе спалучаць нацыянальную традыцыю з эфектнай харэаграфіяй.

цыялістычнай) ужо ёсць стымул для развіцця выяўленчага мастацтва ў Бабруйску.

Навацыйны дадзенага фестывалю стала лазернае шоу ў "Бабруйск-Арэне" на ўрачыстым адкрыцці "Вянка дружбы" і на плошчы Леніна ў другі дзень фестывалу. Пад святы быў задзейнічаны ўвесь цэнтр Бабруйска. Вартыя ўвагі імпрэзы праходзілі адначасова на розных пляцоўках. Даводзілася выбіраць, што паглядзець, а ад чаго са шкадаваннем адмовіцца.

На гэтым фестывалі зроблены першыя крокі да заснавання спецыяльнага музея гісторыі "Вянка дружбы". І першымі яго экспанатамі стануць менавіта "вянкі...". Справа ў тым, што кожны ўдзельнік

У Беларусі доўжыцца фестывальнае лета. Напрыканцы чэрвеня гасцей прымаў Дуброўна. Гэтае мястэчка непадалёк ад мяжы са Смаленскай традыцыйна збірае самадзейных артыстаў з Беларусі, Украіны, Расіі, іншых славянскіх краін, а таксама прадстаўнікоў славянскіх дзяржаў на постсавецкай прасторы. Сёлетні фестываль "Дняпроўскія галасы ў Дуброўне" — дзевятнаццаты па ліку. Гэтым разам акрамя згаданых вышэй трох сталых краін-удзельніц сваю прысутнасць на ім засведчылі Сербія, Латвія, Літва і Эстонія.

3 andante — на allegro

**"Вянок дружбы-2012":
тры дні, дзесяць гадоў
і больш за шэсць стагоддзяў**

Хоць і лічыцца, што бабруйскі фестываль ладзіцца для прэзентацыі традыцыйнай, народнай, культуры, шэраг ансамбляў прапаноўваў глядачам мастацтва, вельмі далёкае ад уласна фальклору. Ёта найперш датчыцца артыстаў з замежжа. Харэаграфічная група з Францыі "Душа танца" дэманстравала на бабруйскай сцэне авангардысцкі балет. "Душа танца" — унікальны ансамбль, гэта рэальнае ўвасабленне ідэі арт-тэрапіі. Кіраўнік ансамбля Марлін Жаке цягам ужо пяці гадоў працуе з інвалідамі, падлеткамі і дарослымі. З 24-х удзельнікаў ансамбля 12 — людзі з абмежаванымі магчымасцямі. Але рэжысура і харэаграфія ўлічваюць фізічныя асаблівасці артыстаў, так што глядач успрымае іх людзьмі абсалютна паўнаватараснымі.

Вакальна-танцавальны ансамбль песні горада Ухай (Кітай) быў створаны ў 1976-м для пашырэння народных танцаў і спеваў. Але сёння "Ухай" — гэта вытанчанасць харэаграфіі, фантастычная зладжанасць рухаў і шляхетнасць сцэнічных касцюмаў. Інакш кажучы — балет, элітарнае мастацтва.

Народны ансамбль танца "Флорас" з Расіі складаецца са студэнтаў вышэйшых навучальных устаноў культуры і школьнікаў старэйшых класаў. Творчасць калектываў мае вельмі ўзроснае дачыненне да этнічнай

фіяі. Гэтакі пераход са звыклага andante на больш відовішнае allegro.

Відаць, і Беларусь не застаецца ўбакі ад гэтай тэндэнцыі. На другі дзень фестывалю ў "Бабруйск-Арэне" адбыўся канцэрт выхаванцаў мясцовых дзіцячых школ мастацтва. Пераважала не традыцыйная народная эстэтыка, а стылізаваныя пастаноўкі з сюжэтным зместам. І музыка гучала адпаведна: тая, што нагадвае, хутчэй, дыскатэку.

У час фестывалю горад узбагаціўся новымі культурнымі аб'ектамі. Адбыліся ўрачыстыя адкрыцці Палаца грамадзянскіх абрадаў і Бабруйскага мастацкага музея Г.Паплаўскага. Новы музей на галоўнай плошчы горада я агледзеў грунтоўна. Відавочна, грошай на яго не пашкадавалі. У залах — добрае асвятленне, якое не скажае колеры і формы. Закрывае графічныя творы спецыяльнае шкло, што не блікуе. На дадзены момант музейны збор складаецца з работ бабруйскіх мастакоў. Усе творы падараныя майстрамі. Сама наяўнасць цудоўнай экспазіцыйнай пляцоўкі (у дадатак да някепскай выставачнай залы на вуліцы Са-

фэсту, акрамя канцэртных нумароў, прадстаўляе на суд глядачоў яшчэ і твор дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва. Вянок можа быць выкананы ў якой заўгодна тэхніцы, галоўнае, каб ён адпавядаў настрою свята і вобразу краіны паходжання. Сёлета лепшымі прызнаны вянок, зроблены туркамі — Асацыяцыяй універсітэцкіх маладзёжных клубаў народнага танца і мастацтва.

Фактычна, фестываль доўжыўся пяць дзён замест трох абвешчаных. Шэраг ансамбляў і пасля заключнага канцэрта выступілі на розных пляцоўках горада. 2 ліпеня ў гарадскім Палацы мастацтваў прайшоў канцэрт артыстаў з Турцыі, Індыі і Францыі пад назвай "Розныя народы. Адзіны дом — сцэна". А потым адбылася тэатралізаваная праграма, прысвечаная падзеям вайны 1812 года. З фэер-шоу ды фэерверкам.

У гэты дзень сцэнічнай пляцоўкай была Бабруйская крэпасць. Ёта самая старая пабудова — яна стаіць на камянях старога, першаснага, Бабруйска, — таму менавіта тут праходзілі мерапрыемствы, прымеркаваныя да 625-годдзя горада.

Фестываль пачынаецца з... Суб'ектыўныя нататкі з Дуброўна

"Дняпроўскія галасы" — фестываль у пэўнай ступені настальгічны. Упершыню ён прайшоў у 1993-м (Дуброўна тады адзначала сваё 600-годдзе) і меў "постсавецкі" фармат ды адпаведны кантэкст. Нездарма ягоным гімнам з таго часу лічыцца "Песня пра Днепр" Яўгенія Далматоўскага. Сёння іншыя рэаліі, але фестываль, па меркаваннях тых, хто сочыць за яго гісторыяй, застаўся шмат у чым ранейшым. У гэтым — яго цікавасць. Але тое, што цалкам натуральна кладзецца на жыццёвы досвед і думкі старэйшага пакалення, для моладзі, якая нарадзілася ў суверэннай Беларусі, трэба, відаць, даносіць у больш сучаснай форме.

22 чэрвеня фестываль распачаўся мітынгам-рэквіемам ля Мемарыяльнага комплексу "Рыленкі". У той жа дзень у раённым Доме культуры адбыўся канцэрт пад назвай "Ад нас, што не бачылі вайны". У ім прымалі ўдзел пераможцы раённага конкурсу "Песні юнацтва нашых бацькоў". Адкрыццё фестывалю адбылося наступным днём ля помніка Герою Савецкага Саюза Ганне Нікандрвай. Афіцыйнай частцы папярэдняй дзіцячы мастацкі пленэр "Я малюю свой горад". Потым артысты раз'ехаліся на гастролі па наваколлі. А ўвечары адбыўся канцэрт патрыятычнай песні, які плаўна перайшоў у дыскатэку. Кульмінацыя свята традыцыйна прыпадае на трэці дзень, на мерапрыемствах якога пабываў я. Удзельнікі прайшлі шэсцем ад цэнтральнай плошчы Дуброўна да стадыёна, дзе адбыўся гала-канцэрт.

Калі не зважаць на дробязі, дык фестываль — з характэрнай атмасферай разнаволенасці і станоўчым настроем. Ды ўсё ж, прымаючы яго цягам дзевятнацці гадоў, мяркую, варта было б парупіцца ўладам раёна, каб галоўная "сцэнічная пляцоўка" — гарадскі стадыён — набыла больш прыстойны выгляд. У мяне склалася ўражанне, што гэтую спаруду не рамантавалі грунтоўна ці не з савецкіх часоў. Мясцовая гасцініца, мабыць, разлічана толькі на рэдкіх камандзіраваных, бо ўдзельнікі форуму з года ў год размяшчаюць у інтэрнаце мясцовага сельскагаспадарчага каледжа. А калі б

насамрэч панаехала гасцей, тым больш — з замежжа, то дзе яны змогуць атабарыцца на тры фестывальныя дні? Дык што, фестываль — выключна для сваіх, дубровенскіх?

Аматарскае мастацтва сёння мае тэндэнцыю да засваення шляхецкай традыцыі. І "Дняпроўскія галасы" не застаюцца ўбакі. Артысты са Ступца гэтым разам знаходзіліся на сцэне разам з сябрамі рыцарскага клуба. Афіцыйны сцяг горада і сцяг рыцарскай харугвы луналі побач, калі гучала песня пра Ступц, у якой успамяляўся і ступцкі пояс. Ёта рэаліі новага часу — дзевятнаццатая гадоў таму такога не было.

Ужо пасля заканчэння фестывалю я гутарыў з начальнікам аддзела культуры райвыканкама Людмілай Дударавай. І, зразумела, першым пытаннем было: на якія грошы ладзіцца фестываль? Ён не фінансуецца з рэспубліканскага бюджэту — тут задзейнічаны адно абласныя ды раённыя сродкі. Ёсць яшчэ спонсарскія грошы — імі аглачваюцца фэерверк, верталёт, што кружыць над стадыёнам, і прысутнасць на свяце хору імя Цітовіча. Параўнанне дубровенскага фестывалю з маладзечанскім ці пастаўскім — некарэктнае: там іншая матэрыяльная база ды арганізаваныя магчымасці. А стадыён, дзе праходзіць заключны канцэрт, аддзел культуры не належыць. Толькі раз на год на ім ладзіцца фестывальны канцэрт, так што рэканструяваць яго на грошы, выдаткаваныя на культуру, не выпадае. Будаваць амфітэатр кшталту маладзечанскага для горада з насельніцтвам у сем тысяч — занадта вялікая раскоша. Восі і атрымаецца, што фестываль Дуброўна мае, а сцэнічную пляцоўку, вартую форуму, — не.

Пытаюся пра тое, ці ні было б лагічна прыцягнуць у фестывальную скарбонку расійскія ды ўкраінскія грошы, пашырыўшы кола арганізатараў і спонсараў. Фестываль ладзіўся ад пачатку як беларуска-ўкраінска-расійскі, як свята народаў Падняпроўя, адзначае Людміла Дударова, і было б някепска, каб Украіна і Расія спрычыніліся да яго арганізацыі. Але такія пытанні вырашаюцца, відаць, не на раённым узроўні.

Каментарый з нагоды

Дырэктар Рэспубліканскага цэнтра нацыянальных культур Міхаіл РЫБАКОЎ:

— Фестываль задумваўся як свята пабрацімства Беларусі, Украіны і Расіі, потым стаў міжнародным. Мы запрашаем артыстаў з замежжа да ўдзелу ў нашым свяце, але ні пад каго не падстройваемся. Гэты фестываль не пафасны, не "зорны" — ён папраўдзе народны. Ёта яго асаблівасць.

Фестываль неяк меўся прысябчыць Смаленск — даваўся юрыдычна зарэгістраваць яго як дубровенскі брэнд. З 2005 года ў

"Дняпроўскіх галасах..." прымаюць удзел прадстаўнікі беларускай дзяржавы на постсавецкай прасторы. А зараз імі зацікавіліся і нацыянальныя супольнасці Беларусі. Такім чынам, фестываль развіваецца і мае будучыню.

Гасцініца — маленькая, а ў час фестывалю гасцей размяшчаюць у інтэрнаце. Ёта, самі разумеюць, не п'яцзоркавы гатэль, але побытавыя выгоды ёсць. Думаю, на фестывалі, у Дуброўне і наваколлі, на першым месцы — не камфорт, а чалавечы стасункі.

З кожнага фестывалю Дуброўна мае матэрыяльныя набыткі. Пад гэтае мерапрыемства з раённага бюджэту

выдаткоўваюцца грошы на добраўпарадкаванне будынкаў і вуліц. Ды і галоўная пляцоўка "Дняпроўскіх галасоў..." — мясцовы стадыён — хоць і патрабуе сур'ёзнай рэканструкцыі, але выглядае лепш, чым колькі гадоў таму. Можна сказаць, што для Дуброўна "Дняпроўскія галасы..." — мерапрыемства культурна-ўраўнаважанае. Я ўжо казаў, што гэты фестываль не пафасны — народны, але пасля яго заканчэння ў Дуброўне можна пабачыць і зорак беларускай эстрады: ладзяць гастрольны тур напярэдадні "Славянскага базару...", яны, звычайна, прыязджаюць і ў Дуброўна. І гэта адбываецца таму, што дзякуючы фестывалю горад займае адпаведны імідж.

**Матэрыялы паласы падрыхтаваў Пётра ВАСІЛЕЎСКІ,
наш спецыяльны карэспандэнт
Фота аўтара**

Такога не было ажно з савецкіх часоў ні ў адным з нашых тэатраў акрамя аднаго — Беларускага дзяржаўнага акадэмічнага музычнага тэатра, дзе ладзілася ажно двойчы: у 2008-м і зараз. Чатыры гады таму на працяглыя (амаль месяц!) гастролі прыязджаў Іркуцкі дзяржаўны музычны тэатр імя М.Загурскага, цяпер жа — Свядлоўскі дзяржаўны акадэмічны тэатр музычнай камедыі. Статыстыка наступная: 3 тыдні, 9 спектакляў, паказаных двойчы-тройчы, 14 канцэртаў, у тым ліку ў Маладзечне, Барысаве, Гомелі, 230 артыстаў, 8 "КамАЗаў" з антуражам. Вынікі — толькі станоўчыя ды самыя рознабаковыя. Для нашага тэатра і, шырэй, беларускай нацыянальнай культуры — своеасаблівы "маістар-клас". Бо такое працяглае знаёмства, калі работы гасцей магла паглядзець не толькі публіка, але і самі артысты, не кажучы ўжо пра кіраўніцтва нашага тэатра (а дакладней — адразу некалькіх сталічных тэатраў), павінна пайсці на карысць. Дык чаму ж можна было павучыцца ў екацерынбургцаў? І чаму, наадварот, яны маглі павучыцца ў нас?

Музычныя "мічурцы"

Умеюць екацерынбургцы піярыць і сваіх кампазітараў. На адкрыццё гастролей прыехаў Сяргей Дрэзнін, які і ў прэс-канферэнцыі слова браў ды за рэалем "варажыў", і на паклоны пасля сваёй "Кацярыны Вялікай" выходзіў. А як мы, беларусы, піярым сваіх творцаў? Узгадаю два выпадкі. Неяк, яшчэ ў савецкія часы, вылучаючы нацыянальную прэмію на атрыманне Дзяржтрэміі БССР, тэатр уключыў у спіс усіх, акрамя... аўтара оперы. А крыху пазней ужо іншай установай аднаму з нашых знаных кампазітараў быў замоўлены балет паводле паланэзаў Міхала Клеафаса Агінскага. Аўтар вельмі сур'ёзна падышоў да задумы, распрацаваў ары-

атрымаў за яе ўзнагароду. З "Кацярынай..." жа ўсё наадварот: да двух гастрольных паказаў па просьбе гледачоў дадаўся трэці — незапланаваны, ранішні. І меў поўны аншлаг! А вось тры прывезеныя мюзіклы Аляксандра Пантыкіна на тэжсты Канстанціна Рубінскага — прыклад таго, як у тэатры папраўдзе ўмеюць "узрошчваць" сваіх кампазітараў і лібрэтыстаў. Запрошаны да супрацоўніцтва яшчэ студэнтам Уральскай кансерваторыі, Пантыкін хутка перайшоў ад апрацоўкі замежных мюзіклаў да стварэння, па такой жа замове тэатра, уласных. А ў іх — ад нумарнай структуры з лейтматывамі ("Храни меня, любимая...") да чаргавання нумароў з разгорнутымі

Мадэрн без аперэты

Калі "Мёртвыя душы" аказаліся спектаклем, шчыльна населеным жывымі думкамі, дык рэальнымі "мёртвымі душами" (дакладней, мёртвымі целама і душой) паўсталі ў час гастролей класічныя аперэты. Нават ваенная тэма ў далёка не лепшым мюзікле "Храни меня, любимая...", прымеркаваным яшчэ да 60-годдзя Перамогі, была пафарбавана творчым пошукам: фашысты, вырашаныя адно праз гласціку, нагадвалі карыкатуры, у цэнтры аповеду апынулася не толькі героіка, традыцыйна памножаная на лірыку ды трагізм каханьня на мяжы са смерцю, але і тэма гаючай сілы мастацтва. Дый на-

Праверка Мулявіным

Насамрэч, два тэатры і два гарады аб'ядноўвае куды больш, чым гэтыя і ранейшыя такія ж гастролі — ажно ў... 1955 годзе. Екацерынбург (колішні Свядлоўск) — радзіма Наталлі Гайда, якая стала "візітоўкай" беларускай аперэты, Уладзіміра Гасцюхіна, а галоўнае — Уладзіміра Мулявіна (невывадкова сродкі ад гала-канцэрта пойдучы на ўзвядзенне яму помніка ў Екацерынбургу, куды для абмеркавання праектаў, звязаных з установай скульптуры, выязджала ўжо наша дэлегацыя). Дый цяперашнія расіяне — артысты Свядлоўскага тэатра — прыехалі да нас, можна сказаць, "шчырымі беларусамі". На заключным гала-канцэрте з вуснаў вядучых гучалі не толькі дыфірамбы ў гонар беларускай мовы, але і заўвагі: маўляў, мінчане на ёй амаль не размаўляюць. А ў спектаклях ды канцэртах раз-пораз гучалі і згадкі пра Янку Купалу, і песняроўскі хіт "Касіў Ясь канюшыну", і амаль пастаяннае "Прывітанне, сябры!" ды іншыя беларускія фразы, прыказкі-прымаўкі. Так што першае, чаму можна было павучыцца ў гасцей, — шанаванне нашай мовы. Можна, у тым насамрэч даліся ў знакі "гены Мулявіна"?

А вось у адрозненне ад "урока беларускай мовы і літаратуры", іспыт на веданне нашай гісторыі госці не прайшлі. Гастролі адкрываліся пышным, папраўдзе "імперскім" мюзіклам "Кацярына Вялікая". "Менавіта гэтая імператрыца зрабіла самы вялікі ўнёсак у развіццё рускай культуры!" — так пракаменціраваў выбар спектакля для ўрачыстага адкрыцця дырэктар Свядлоўскага тэатра Міхаіл Сафронаў. Але ж тагачасны хуткі ўзлёт адбыўся і праз тых шматлікіх беларускіх творцаў ды артыстаў у прыватнасці, якія пасля падзелаў Рэчы Паспалітай (а два апошнія адбыліся пры самым непасрэдным удзеле Кацярыны) апынуліся ў Маскве і Пецярбургу. Для нашых гасцей гэта было адкрыццём. Значыць, пакуль недастаткова мы піярым свае культурна-гістарычныя здабыткі! А таксама само ўздзеянне не толькі рускай культуры на беларускую, але і наадварот, калі Беларусь у XVIII стагоддзі "перадавала" еўрапейскія дасягненні, адаптаваныя славянскім "перакладам", ва ўсходнім кірунку.

Глядач заўсёды мае рацыю

Менавіта піяру можна і трэба павучыцца ў екацерынбургцаў. Прычым самым розным яго формам: ад "мяккага", незаўважнага — да масіраванага, скразнога. Ужо ад самога дырэктара тэатра Міхаіла Сафронава (а ён, дарэчы, можа таксама лічыцца "напалову беларусам", бо ў свой час заканчваў нашу Акадэмію мастацтваў і пачынаў у Мінску сваю кар'еру) зыходзіць нейтаймоўная энергія: ён можа запўніць любога скептыка, што кожны пастаўлены яго тэатрам спектакль — шэдэўр.

Гастролі ж, як звычайна, складаліся не адно з шэдэўраў. Але, што вельмі важна, былі разлічаны абсалютна на ўсе глядацкія аўдыторыі: ад моладзі да пенсіянераў, ад вытанчаных эстэтаў да традыцыяналістаў, ад аматараў аперэтанай класікі да прыхільнікаў найноўшых мюзіклаў. Таму абсалютна кожны паказаны гасцямі спектакль выклікаў не проста апла-

У ролі гастролей: узрошчванне ці праполка?

Каму — "сямейны прывід", каму — усеагульны піяр. Аналізуем?

дыменты — няспынныя авацыі! Такому прыёму, дарэчы, садзейнічалі і цудоўна пастаўленыя ў кожным спектаклі паклоны — як дадатковы міні-спектакль, яркі, запамінальны, адметны сваёй музыкай, драматургіяй, добра распрацаванымі ролямі. Здаралася, фінал аказваўся настолькі адточаным, што за яго можна было дараваць усе астатнія недахопы. Уражвала і прома-прадукцыя, якой можна шчыра пазайздросціць. На ўсе сучасныя пастаноўкі — назвычай арыгінальныя, адзначаныя выбітным дызайнам, — праграмкі, што публіка набывала не толькі дзеля інфармацыі, але і як своеасаблівы "сувенір на памяць". На многія спектаклі меліся яшчэ і разгорнутыя буклеты, аздобленыя безліччу фотаздымкаў. Можна было набыць і асобныя буклеты, прысвечаныя найбольш знаным салістам. Дадамо, што да гэтай платнай для спажывоўца "рэкламы" дадавалася і бясплатная: міні-брашуры з прыцягальнымі анонсамі і фотаздымкамі кожнага гастрольнага спектакля. А яшчэ адметныя афішы, уменне ператварыць прэс-канферэнцыю ў квазіспектакль з добра размеркаванай драматургіяй, музычнымі нумарамі і г. д. — напрацовак у гасцей шмат.

Вярнуўшыся да "гастрольных майстар-класаў", дадамо, што "Кацярына Вялікая" стракацела шматлікімі музычнымі хібамаі, заўважнымі нават звонку. Калі б наш кампазітар прынёс штосьці падобнае ў тэатр, твор адправілі б на дапрацоўку, а праз час, можа, увогуле "забыліся" б паставіць. "Кацярына...", прынесена кампазітарам у тэатр, таксама там дапрацоўвалася — літаральна да апошняга імгнення. Але ж з якім размахам пастаўлены мюзікл! Яго можна ўвогуле не слухаць, дастаткова "гарталь малюнкi": эфект атрымліваецца за кошт сцэнаграфіі і папраўдзе шыкоўных сцэнічных строяў, разгледзець якія да дробязей немагчыма і пасля сотні праглядаў. Узгадалася колішняя опера Андрэя Бандарэні "Князь Наваградскі", якая мела тыя ж драматургічныя пралікі, што і "Кацярына...": у адзін спектакль былі "ўціснуты" ўсе жанравыя адценні гістарычнай тэмы: летапіс, меладрама, абрадавы дзеянні, агучаны "канспект па гісторыі". Праўда, музыка там была — у сотні разоў лепшая, затое пастаўка — непараўнальна больш танная: некалькі "фіраначак" на сцэне ды столькі ж — на артыстах. Таму і сышла з рэпертуару хутэй, чым кампазітар

сцэнамі ("Сіліконая дура", праца над якой вялася ў тандэме з тэатрам цягам амаль двух гадоў) і, нарэшце, да лайт-оперы "Мёртвыя душы" — "лёгкага" па ўспрыманні твора з сучаснай опернай драматургіяй, філіграннай інтанацыйнай працай, багаццем літаратурна-музычных асацыятыўных шэрагаў. Для параўнання: амаль усе тыя нашы кампазітары, хто калісьці працаваў над сваімі музыка-сцэнічнымі творами гэтак жа непасрэдна з самім тэатрам, больш да гэтага жанру не звярталіся. Ці тыя звароты станавіліся выключэннем. Ці наступныя творы гэтага кампазітара тэатр прыныццова ігнараваў. Ці што-небудзь падобнае — з трывалай адсутнасцю хэпі-энду. А тут тэатр паступова, крок за крокам, "гадаваў" кампазітара, якому, бы дзікай яблыньцы, зрабіў у юнацтве "прышчэпку". У гэтым, пэўна, і розніца. Мы чакаем ад кампазітара адрозна шэдэўр, каб цягам пастаноўкі атрымалася хця б штосьці. Там, наадварот, бяруць ад кампазітара "штосьці" (вядома, прафесійнае, але, можа, не зусім даканалае) — і намагаюцца давесці яго да вышэйшага гатунку, схваўшы недахопы іншымі складнікамі спектакля. Так, дарэчы, робім і мы — толькі ў адносінах да "чужых" аўтараў. Са сваімі ж — наадварот: "даводзім" не твор, а самога кампазітара...

Опера ці песня?

Заклучны канцэрт, у якім сышліся прадстаўнікі абодвух тэатраў, завяршыўся "нічыёй". Госці "забілі гол" удзелам (дый самой наяўнасцю) выбітных "даччыных" калектываў: інструментальнага ансамбля "Смарагд" і "Эксцэнтрык-балета Сяргея Смірнова", выкарыстаннем прыёмаў інструментальнага тэатра ў мініяцюры "Дуэль". Нашы — ужо тым, што ў сваіх канцэртных праграмах, скіраваных на выхад за рамкі аперэтанай-мюзіклавага кола, звяртаюцца не адно да песень, як госці, але і да класічных раманаў, нават опер. Таму замест "аднаўлення" традыцыйнага канцэртнага патрыётыкі 1970 — 80-х усё часцей схіляюцца да атралізаваных праграм, адпаведных, ізноў-такі, найноўшым паведам развіцця сусветнай канцэртнай практыкі. Ды ўсё ж канчатковыя балы расставаць гастролі ў адказ, што адбудуцца праз год, калі наш тэатр выправіцца ў Екацерынбург.

**Надзея БУНЦЭВІЧ
Фота Аляксандра ДЗМІТРЫЕВА**

На "Славянскім базары ў Віцебску" выступяць многія знакамітыя артысты і калектывы, у тым ліку і ўладальнікі "сярэбранага медала" "Еўрабачання" — "Буранаўскія бабулі" з Расіі. Але ж у нас таксама ёсць шэраг аўтэнтчных ансамбляў, якія могуць прадставіць Беларусь на наступным еўрапейскім музычным конкурсе не горш за названы калектывы. "К" склала спіс п'ятнаццаці зорак з сельскіх дамоў культуры.

"Мы не горшыя за бабуль з Расіі!"

У Глыбоцкім раёне Віцебскай вобласці, каля знакамітага возера Шо, на базе Івесьскага гісторыка-культурнага цэнтру здаўна дзейнічае фальклорны гурт "Спадчына". У склад калектыву ўваходзяць сем чалавек, якія пастаянна выязджаюць і даюць канцэрты не толькі ў сваім рэгіёне. Да прыкладу, зусім нядаўна, напрыканцы красавіка, глыбоцкія бабулькі віталі на IX Міжнароднай навукова-этнографічнай канферэнцыі, што ладзілася ў Беларускім дзяржаўным універсітэце культуры і мастацтваў. А яшчэ бабулі з Віцебшчыны пастаянна дэманструюць свае спевы для турыстаў, якія прыязджаюць у "цэнтр Еўропы": для расіян, шведаў, латышоў і многіх іншых замежных гасцей. "Мы зусім не горшыя за бабуль з Расіі, — кажа кіраўнік ансамбля Зоя Жаўранак, — і таксама можам з поспехам прадставіць Беларусь на міжнародным конкурсе.

Аўтэнтчны фальклорны гурт з вёскі Казлы.

Фальклорны гурт хутара Збяны.

Спявачкі з маленькіх Збянаў

Пра тое, што ў Лідскім раёне Гродзенскай вобласці існуе хутар Збяны, пэўна, мала хто ведае: у паселішчы пражывае цяпер некалькі дзясяткаў чалавек. Вёсачка хоць і малая, але знакамітая сваім аўтэнтным калектывам, які вельмі запатрабаваны ў жыхароў вобласці. Мясцовыя бабулі пастаянна дэманструюць сваё майстэрства на абласных фестывалях фальклору, а таксама прадстаўлялі Лідчыну на пазалеташніх рэспубліканскіх "Дажынках".

"Завіца": слухаць — не наслухацца!

Завічкай на Ганцавічыне называюць жонку брата ці сваячку. Адсюль — і назва народнага аўтэнтчнага фальклорнага гурта — "Завіца": усе ў ансамблі — сваякі ды родзічы. Дзейнічае калектыв пры СДК вёскі Раздзялавічы. Ініцыятар стварэння "Завіцы" — Соф'я Раблівіч, знаўца мясцовых песень, прымавак, прыказак і абрадаў. Уся гэтая ўнікальная спадчына і стала рэпертуарам самадзейных артыстаў, што ўжо добра вядома на Палесці. Непаўторныя песні "Завіцы" можна слухаць гадзінамі і не наслухацца, бо хочацца чуць палескую песню яшчэ і яшчэ. Дарэчы, усе песні гурта зафіксаваны ў фондах аўдыя- і відэазапісу Ганцавіцкага РМЦ.

"Незабудку" — не забыць

Той, хто хоць раз пачуў спевы бабуль з народнага фальклорнага калектыву "Незабудка" Галавенчыцкага клуба народнай творчасці, што ў Чавускім раёне Магілёўскай воб-

ласці, ніколі іх не забудзе. Адных толькі вясельных песень у гурта — больш за сотню! Ансамбль пад кіраўніцтвам Надзеі Казловай не толькі выступае на раённых мерапрыемствах, але і гастралюе за межамі Беларусі. Нядаўна, напрыклад, гурт вярнуўся з паездкі ў Смаленск, дзе выступленне аўтэнтчнага народнага калектыву выклікала вялікую цікавасць у расіян...

Лішне нагадваць, што Віцебск — вялікае палатно, да якога дакранаюцца гэндэлем не аб'якія мастакі. Дырэктар Віцебскага цэнтру сучасных мастацтваў Андрэй Духоўнікаў у вышэйназваным ніколі не сумняваецца. У тым ліку і з той прычыны, што ЦСМ якраз гэтымі, ледзь не штодзённымі, пацвярджэннямі віцебскіх мастакоўскіх вартасцей і займаецца без стомы.

Дык вось, "Віцебскі вернісаж" гэтымі днямі віруе, як і заўжды, на вуліцах Суворова і Талстога. Для таго, каб паўдзельнічаць у свяце гэндзля і алоўка, у Віцебск, як распавядае Андрэй Духоўнікаў, прыехала 150 мастакоў з усёй Беларусі ды плюс мясцовыя творцы.

І яшчэ адна адметнасць сёлетага "Славянскага базару...", а дакладней — ягонага творчага атачэння. У гэтым годзе, па словах Андрэя Ду-

Намалюваць родны горад

Мастакоўскія акцэнты да "Славянскага базару..."

Фота Андрэя Спрыччана

У выставачным "жанры" Цэнтр цяпер рэалізуе тры праекты. Першы — "Genius Loci". Своеасабліва прэзентацыя творчасці "геніяў месца", а дакладней — сучасных мастакоў Віцебска... Другі — "Жывапіс, графіка". Выстаўка месціцца ў Музычнай гасцёўні (ля фестывальнага Амфітэатра) і прадстаўляе больш традыцыйныя па выкананні работы віцебскіх майстроў. Трэцяя — "Малюваць экватар". Выстаўка дубліруе міжнародны праект, але ў віцебскай інтэрпрэтацыі. Кіраўнік ЦСМ тлумачыць, што 50 загрузаваных палотнаў памерам 20х20 сантыметраў былі загадзя раздзелены жыхарам горада — не толькі мастакам... Кожны з іх запойні палатно сваім уяўленнем аб рэчаіснасці. Атрымаўшы цыкл з паўсотні бачанняў віцебскага жыцця.

Адна з яркіх мастацка-мастакоўскіх адметнасцей "Славянскага базару..." — "Віцебскі вернісаж". Гэта своеасаблівы фестываль у фестывалі. Справа ў тым, што "...Вернісаж" даўно стаў нагодай для сустрэч выхаванцаў Мастрафа. Самаму ста-

хоўнікава, народныя майстры з-за сваёй шматлікасці проста змушаны "выйсці з берагоў" Цэнтру народных расмёстваў і мастацтваў "Дзвіна". Выстаўка-кірмаш іхніх твораў працуе і ў парку Пераможцаў, што месціцца ля плошчы Перамогі.

У парку гэтым гарадскім ўладзі правялі грунтоўнае добраўпарадкаванне. І менавіта тут, дзе распачынае дзейнасць адзін з асноўных "мікрараёнаў" "Горада майстроў", чакаецца фестывальны бум гулянняў...

Апошні нюанс пераўтварэнняў. "К" пісала летась, што будынак колішняга Вышэйшага народнага мастацкага вучылішча (у якім Марк Шагал марыў стварыць мастацкую акадэмію) стаў філіялам Цэнтру сучаснага мастацтва. Кіраўнік установы паведамляе, што цяпер у гэтым будынку працягваюцца рамонтныя работы. Тут праз час будзе арганізаваны Музей мастацтва. Канцэпцыя яго ўжо гатова. Але гэта тэма для асобнага артыкула.

Яўген РАПІН

Дзень моладзі — сёння!

Адметным у праграме "Славянскага базару ў Віцебску" стане правядзенне Дня моладзі.

Як паведаміла "К" сакратар ЦК БРСМ Ганна Кастунова, Дзень моладзі ўпершыню пройдзе пад час афіцыйнай праграмы "Славянскага базару...". Пачаўся ён 13 ліпеня з дыскатэкі.

У Дні моладзі 14 ліпеня прымуць удзел больш за 500 юнакоў і дзяўчат з усіх куткоў Беларусі. Гэта актыў БРСМ, а таксама прадстаўнікі розных субкультур: велатрылісты, віртуозы-ролеры, скейтбардысты, выканаўцы хіп-хопа, бітбокса, танцоры брэйк-данса, тэктоніка, крапма, хаўса, джаз-франка, локінга, вокінга, мастакі графіці, бодзі-арта, а таксама жыхары ды гасці Віцебска.

Галоўнай падзеяй Дня моладзі стане II Міжнародны фестываль "Агонь танца", які адбудзецца на плошчы Перамогі ў Віцебску. У ім прымуць удзел не толькі выканаўцы з Беларусі, але і моладзь з суседніх краін. Спалорнічаць у намінацыях "Стрыт-шоу", "Лаціна", "Шоу-праграмы", "Брэйк-данс" будучы звыш 400 пераможцаў рэгіянальных адборачных тураў праекта.

На плошчы Перамогі запланавана праца тэматчных пляцовак, удзельнікі якіх прадыманструюць сваё майстэрства. І кожны ахвотны зможа прыняць удзел у конкурсах ці наведваць майстар-клас у цікавай для яго сферы.

Фінальнай кропкай Дня моладзі стане дыскатэка "Вечарына ў стылі рок".

Аляксандра КАСКЕВІЧ,
Аліна БАРКОЎСКАЯ

"Everybody dance", або Чаму івесьскія бабулі — лепшыя за "Буранаўскіх..."

Хто можа паехаць на наступнае "Еўрабачанне"?

Трыста песень

У вёсцы Ямінск Любанскага раёна традыцыйнаму спеўнаму стылю калектыву "Журавушка", як ужо пісала "К", нядаўна быў нададзены статус гісторыка-культурнай каштоўнасці Беларусі. Ансамбль створаны ў 1974-м Надзеяй Новікавай. Сёння гуртом кіруе Алена Хадароўская. А ў рэпертуары аўтэнтчнага ансамбля — больш за трыста мясцовых песень, якія ўдзельніцы перанялі і запамінілі ад сваіх прабабуль.

Фальклорны гурт "Спадчына".

Фальклорны ансамбль "Журавушка".

Каштоўнасць краіны

Здаўна існуе аўтэнтчны фальклорны гурт і ў вёсцы Казлы Ельскага раёна Гомельскай вобласці. Сваю песенную спадчыну мясцовыя бабулі пранеслі праз усё нялёгкае сялянскае жыццё. Дзе б яны ні былі — на сенакосах, на жніве — песня заўсёды побач з імі. Таму ў рэпертуары калектыву прадстаўлена каля 50 песень, у якіх захоўваюцца старадаўнія традыцыі песеннай творчасці продкаў. Фальклорны гурт вёскі Казлы — актыўны ўдзельнік раённых аглядаў-конкурсаў, а таксама традыцыйнага Рэгіянальнага фестывалю гарманістаў палескага краю "Грай, гармонік!", Рэгіянальнага фестывалю песеннага мастацтва "Гэты дзіўны спеў з глыбін народных..." ды многіх іншых. А ў 2009 годзе блоку старадаўніх песень Казлоўскага фальклорнага гурта быў прысвоены статус нематэрыяльнай гісторыка-культурнай каштоўнасці Рэспублікі Беларусь.

Фальклорны гурт "Завіца".

Фальклорны гурт "Незабудка".

Мастацкая школа ў Віцебску: Э.Лісіцкі (першы злева), Марк Шагал (чацвёрты злева), Ю.Пэн (трэці справа). 1919 г.

аркуш: яго прастора — бязмежная, і архітэктар Лісіцкі апісвае гэтую прастору проўнамі. Проўны выканалі ролю партытуры цішыні..."

Дарэчы, колькі споў пра гэтую жанчыну. Лісіцкі пазнаёміўся з ёй шапачна яшчэ ў пачатку 1920-х. Тады яна, мастацтвазнаўца па прафесіі, працавала куратарам шэрагу авангардных выставак еўрапейскага мастацтва. На той час яна

эканамічнай жыллёвай кватэры з авангарднай мэбляй, што ўвайшла ў савецкую архітэктурную класіку. Але гэта будзе потым. А пакуль вернемся ў паслярэвалюцыйны Віцебск. На пачатку 1920 года ў Віцебскіх вольных мастацкіх майстэрнях узнікла група "УНОВИС", у якой Лісіцкі адыгрываў адну з вяду-

на найцікавую работу Лісіцкага ў галіне тэатра. Яго "фігурыны", надзіва арыгінальныя эскізы персанажаў оперы "Перамога над сонцам" (лібрэта — А.Кручонах, музыка — М.Мацюшына, пралог — В.Хлебнікова), былі створаны менавіта ў віцебскі перыяд.

Да таго ж часу адносіцца задума "электрамеханічнага шоу" Лісіцкага, рэалізаваная праз тры гады ў выданні папкі каляровых літаграфій "Фігурыны з оперы Аляксея Кручонах "Перамога над сонцам", створаных па віцебскіх акварэлях 1920 — 1921 гг. Паводле задумы Лісіцкага, фігуры-робаты, якія прыводзіліся ў рух электрычнасцю, павінны былі разыгрываць "дзеймы і карціны" гэтай пастаноўкі. У сінтэз музыкі, слова, жывапісу, скульптуры, святла, руху Лісіцкі меркаваў увесці тэхніку, канструкцыю, электраэнергію. Калі б такое шоу было рэалізавана, яно стала б своеасаблівым кінетычным дзействам, што папярэднічала б аналагічным эксперыментам у заходнім мастацтве. Пазней Эль Лісіцкі разам з Меерхольдам выпрацаваў новы тэатральны прынцып пабудовы спектакля ў неажаццёўленай, праўда, п'есе Сяргея Трацякова "Хачу дзіця", але гэтым папярэдзіў вопыты М.Ахлопкава, які сцвярджаў у 30-я гады сцэну-арэну, абкружаную гледачамі, і некаторыя эксперыменты Тэатра на Таганцы ў 1970-я.

І ў галіне афармлення кнігі Лісіцкі быў таксама вялікім арыгіналам, якіх у свеце не так шмат. Ён увогуле быў першым, хто прадумаў выданне ад агульнага макета да падбору абрысу асобных літар. І кніга ў яго атрымлівалася фантастычна цэласнай, а яе дызайн, так бы мовіць, — празрыстым, ажурным, скразным. Друкарскі набор, плашкі ды іншыя атрыбуты паліграфічнай вытворчасці заўсёды адыгрывалі ў Лісіцкага выключную ролю. А вядомы праект дзіцячай шасцічасткавай кнігі "Супрэматычны сказ пра два квадраты" Лісіцкага, пабудаваны ў 1920 годзе, дзе ўзаемадзейнасць чыстых геаметрычных форм таксама напаўнялася алегарычным сэнсам, рэалізаваўся б сёння ў найбольш поўным выглядзе — скажам, сродкамі камп'ютарнай графікі: старонкі кнігі і выглядаюць такімі стоп-кадрамі электроннага прадстаўлення. Тут Лісіцкі аб'яднаў дзве сістэмы — вербальную ды графічна-візуальную — і сімвалічна адлюстравалі сусветнае абнаўленне, вестуном квадрата, што прыляцелі... з космасу. Чырвоны квадрат у іканаграфіі Малевіча — сімвал энергічнага, творчага, духоўнага пачатку. Чорны — сімвал больш устойлівага, змянога, матэрыяльнага. Дарэчы, чорны і чырвоны колеры былі галоўнымі і ў праектах святочнага афармлення Віцебска.

У гэтых адносінах Эль Лісіцкі разам з Малевічам, Ермалаевай ды іншымі членамі "УНОВИСа" зрабілі вялікі ўнёсак. Афармленне рэвалюцыйных святаў прадстаўляла ўмовы для шырокага сінтэзу мастацтваў, але ў зусім спецыфічнай — кароткачасовай — форме. Значэнне такіх афармленняў як асобага віду творчасці ў той час рэзка ўзрасло: у суровыя будні Грамадзянскай вайны ў Расіі святы канцэнтравана ўвааблялі ўтопію пра светлую будучыню і з'яўляліся своеасаблівай мастацкай мадэллю такой утопіі-мары. Мастацкі бок рэвалюцыйнага свята ў Віцебску склаўся з афармлення гарадскога прастору і самой святочнай дзеі — праграмаваных ды імправізаваных паводзін усіх яго ўдзельнікаў. Лісіцкі ды яго сябры ўсімі формамі аттачыйнага мастацтва імкнуліся стымуляваць творчую самадзейнасць той моладзі, якая ўдзельнічала з імі, "прадвеснікамі будучыні". З гэтай мэтай праўтвараліся будзённым абліччым вуліц, плошчэй, асобных будынкаў, крам, фабрык, рабочых клубав...

(Працяг будзе.)
Барыс КРЭПАК

...У пачатку чэрвеня 1920 года "першы піянер насаджэння мастацтва ў Віцебску" Шагал, які стаміўся ад процістаяння Малевічу і ад арганізацыйна-адміністрацыйных клопатаў на пасадзе дырэктара вучылішча, назаўсёды з'ехаў з роднага горада, а на яго месца была прызначана знакамітая Вера Ермалаева — калега, аднадумца і сяброўка Малевіча ды Лісіцкага. Але яшчэ да гэтага, на пачатку красавіка, у лісце да маскоўскага крытыка і калекцыянера Паўла Этынгера Марк Шагал пісаў: "...Я стаміўся і мару пра "заграніцу". У рэшце рэшт, для мастака (ва ўсялякім выпадку, для мяне) няма больш прыстойнага месца, як ля мальберта. Я мару, як бы засесці выключна за карціны..."

(Працяг. Пачатак у №№ 25 — 26.)

Успрыняўшы "дынамічны супрэматызм" Малевіча як адзіна магчымую сістэму светаўладкавання, Лісіцкі ўзбагаціў яе, надаў супрэматызму аб'ёмна-прасторавую інтэрпрэтацыю ў сваіх віцебскіх эксперыментальных праектах — проўнах ("праекты сцвярджэння новага").

У задачы педагога ўваходзіла таксама і навучанне праекцыйнаму чарчэнню, каб вучні ўбачылі ў гэтых супрэматычных "сожэтах" адну з праекцый аб'ёмнай кампазіцыі. Іншымі словамі, Лісіцкі прадстаўляў усе плоскасныя творы Малевіча ў выглядзе камбінацый аб'ёмных цел. Жывапісная або графічная кампазіцыя стала для яго фундаментам для надання гэтым плоскасцям таўшчыні і глыбіні, у выніку чаго ён выйшаў на горадабудаўнічы маштаб. Так пачыналася нараджэнне знакамітых проўнаў — архітэктурных кампазіцый з парознаму камбінаваных прызматых аб'ёмаў, якія стаяць ці лунаюць, утвараючы між сабой унутраную прастору. Такім чынам, ён адштурхоўваўся ад супрэматызму Малевіча, але ў выніку заснаваў зусім новы кірунак у мастацтве. Эль Лісіцкі потым напісаў у часопісе "ABC, Beitrage zum Bauern": "...Мы пабачылі, што новы жывапісны твор, які ствараем, ужо не з'яўляецца карцінай. Ён ужо нічога не ўяўляе, але канструюе прастору, плоскасці, лініі з той мэтай, каб стварыць сістэму новых узаемаадносін рэальнага свету. І менавіта гэтай новай структуры мы далі назву — "проўн"..."

Спалучыўшы заканамернасці канструкцыйнай пабудовы формы і скарыстаўшы вопыт архітэктурнага праектавання, Лісіцкі пачаў распрацоўку праблем прасторавай арганізацыі горада будучыні. Іншымі словамі, проўны — візуальнае адлюстраванне ўтапічных архітэктурных ідэй, гэта прасторавыя канструкцыі, якія адарваліся ад зямлі, скіраваліся да неба альбо знаходзяцца ў стане, немагчымым для зямной архітэктуры. Менавіта ў Віцебску, у атмасферы палкіх мар пра лёс краіны, рэвалюцыі, мастацтва, жорсткіх спрэчак паміж прыхільнікамі Шагала і паслядоўнікамі Малевіча (яны скончыліся поўнай перамогай апошніх ды ад'ездам Шагала з Віцебска), і з'явіліся першыя проўны Лісіцкага — найбольш цікавая выдатная частка ягонай творчай спадчыны. Проўны — таксама абрэвіятура ў духу часу, прыдуманая мастаком: "Праект сцвярджэння новага". Тэрмінам "проўн" можна, бадай, называць не толькі асобныя творы — гэта своеасаблівы свет, мастацтва асобых форм у іх узаемадзейнасці. Тады, у Віцебску,

Хто ён, вядомы і невядомы Эль?

Эль Лісіцкі — у разрэзе нашай сучаснасці

"проўніст" Лазар Лісіцкі ў 1920-м і ўзяў сабе творчы псеўданім "Эль Лісіцкі", з якім і ўвайшоў у гісторыю сусветнай выяўленчай культуры.

"Мы на сваёй апошняй станцыі супрэматычнага шляху ўзарвалі старую карціну... і зрабілі яе саму светам, які плыве ў прасторы", — у такім стылі пісаў Лісіцкі аб проўнах у артыкуле з характэрнай назвай "Супрэматызм светабудовы" ("УНОВИС", № 1 за 1920 г.). Некаторыя проўны сапраўды нібыта папярэдзілі ўспрыняцце прастору, якую спасціг чалавек другой паловы ХХ стагоддзя, што выйшаў у космас. Адчуванне прастору як космасу спарадзіла новыя ўяўленні пра спакой і рух, аб'ём і плоскасць, новыя ўзаемасувязі паміж прадметамі ды навакольным светам. Самы першы проўн Лісіцкага, створаны праз колькі месяцаў пасля прыезду мастака ў Віцебск, называўся "Горад" (фанера, алеі). На адваротным баку дошкі ён адштапаваў чырвоны квадрат — знак групы "УНОВИС". Усе астатнія проўны (іх было больш за 200) абзначаліся толькі нумарамі. Маляваў, галоўным чынам, алеем на дрэве або палатне. Частка работ была літаграфавана і выдадзена ў Маскве. Проўны экспанаваліся на выстаўцы ўнавісцаў у Віцебску (1920 г.) і на дзвюх — у Маскве. У 1923-м для Вялікай берлінскай выстаўкі Лісіцкі стварыў нават спецыяльную "Залу проўнаў" і выдаў у Гановеры шэсць аўталітаграфій тыражом 500 экзэмпляраў (пра нямецкі перыяд творчасці Лісіцкага — ніжэй). А вось як цудоўна ахарактарызавала проўны свайго мужа Соф'я Лісіцкая-Кюперс: "Мы слухаем музыку: яна — плоская, як ліст паперы. Услухваемся ў цішыню: яна — шматпланавая. Зазірнем у

Эль Лісіцкі. Татлін за работай. Фотамантаж.

была замукам і мела двух маленькіх сыноў. Аднак праз некалькі гадоў Соф'я і Эль ізноў сустрэліся ў Германіі. Сустрэліся, каб больш не расставацца. А для хлопчыкаў Соф'я Лісіцкі стаў сапраўдным бацькам. Наколькі ведаю, агульных дзяцей у іх не было. А калі да ўлады прыйшоў Гітлер, яна пераехала ў Маскву да мужа, які ўжо зняў дом у прыгарадзе, каб жыць там з любай жонкай ды ствараць свае арыгінальныя праекты

чых роляў. Група ставіла за мэту абнаўленне магчымасцей і форм мастацтва на аснове супрэматызму і стварэнне сродкамі мастацтва новых аспектаў самога жыцця. Пра "УНОВИС" наша газета пісала не аднойчы, калі гаворка ішла пра жыццё і творчасць такіх мастакоў, як І.Чашнік і Л.Юдзін, таму паўтарацца не буду. Прынцыпы аб'ёмна-прасторавых рашэнняў, закладзеныя ў проўнах, аказалі безумоўны ўплыў і

ШТОТЫДНЁВАЯ
ГРАМАДСКА —
АСВЕТНИЦКАЯ
ГАЗЕТА
Выдаецца
з кастрычніка
1991 года
Заснавальнік —
Міністэрства культуры
Рэспублікі Беларусь
Рэгістрацыйнае
пасведчанне № 637,
выдадзена
Міністэрствам інфармацыі
Рэспублікі Беларусь

Галоўны рэдактар —
Сяргей Сяргеевіч ТРАФІЛАЎ
Рэдакцыйная калегія:
Лілія АНАНІЧ,
Уладзімір АРЛОЎ,
Міхаіл БАРАЗНА,
Уладзімір ГІЛЕП,
Ірына ДРЫГА,
Аляксей ДУДАРАЎ,
Кацярына ДУЛАВА,
Валянцін ЕЛІЗАР'ЕЎ,
Міхаіл КАЗІНЕЦ,
Віктар КУРАШ,
Барыс СВЯТЛОЎ,
Святлана СУХАВЕЙ,
Міхаіл ФІНБЕРГ,
Леанід ШЧАМЯЛЁЎ,
Уладзімір ШЧАСНЫ.

Рэдакцыя:
Марына САМОНЧАНКА
(адказны сакратар).

Рэдактары аддзелаў:
Канстанцін АНТАНОВІЧ,
Надзея БУНЦЭВІЧ,
Тацяна КОМАНОВА,
Барыс КРЭПАК,
Яўген РАГІН,
Ілья СВАРЫН.
Спецкарэспандэнты:
Дар'я АМЯЛЬКОВІЧ,
Пётр ВАСІЛЕЎСКІ
Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ.
Загадчык аддзела
фоталістаграфіі —
Юрый ІВАНОЎ
Карэктар —
Інга ЗЕЛЬГІС
Мастацкі рэдактар —
Наталля ОВАД
Адрас рэдакцыі:
220013, Мінск,
пр. Незалежнасці, 77.

П-8 16-28, 94-98,
чацвёрты паверх.
Тэлефоны:
(017) 290 22 50,
(017) 286 07 97,
(017) 334 57 23
Тэлефон/факс:
(017) 334 57 41
Рэкламны аддзел:
тэл. (017) 334 57 41
www.kimpress.by
E MAIL: kultura@tut.by

Аўтарскія рукапісы
не рэанзуюцца
і не вяртаюцца.
Аўтары допісаў у рэдакцыю
паведамляюць сваё
прозвішча, поўнае імя
і імя па бацьку, пашпартныя
звесткі (нумар пашпарта,
дату выдачы, кім выдадзены
пашпарт, асабісты нумар),
асноўнае месца працы,
зваротны адрас.
Меркаванні аўтара могуць
не адпавядаць пункту
гледжання рэдакцыі.
Аўтары нясуць адказнасць
за дакладнасць матэрыялаў.
*Матэрыял на правах
рэкламы.

"Культура", 2012.
Індэкс 63875, 638752
Наклад 7857
Падпісана ў свет
13.07.2012 у 15.00
Замова 3053
Дзяржаўнае прадпрыемства
"Выдавецтва
"Беларускі Дом друку".
ЛП № 02330/0494179
ад 03.04.2009.
пр. Незалежнасці, 79,
220013, Мінск.

Выдавец —
Рэдакцыйна-
выдавецкая ўстанова
"Культура і мастацтва"
Ліцэнзія на выдавецкую
дзейнасць
ЛВ №02330/0003879
ад 17 красавіка 2009 г.

Дырэктар —
ПРЫКО Алег Васільевіч
Першы намеснік дырэктара —
КРУШЫНСКАЯ
Людміла Аляксееўна
Намеснік дырэктара
па маркетынгу —
СІДАРЭНКА Антон Васільевіч
220013, Мінск,
пр. Незалежнасці, 77.
Тэл.: (017) 290 22 50
(прыёмная).
Бухгалтэрыя:
тэл.: (017) 334 57 35

МУЗЕИ *

**НАЦЫЯНАЛЬНЫ
МАСТАЦКІ МУЗЕЙ
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ**

г. Мінск,
вул. Леніна, 20.
Тэл.: 327 45 62.

Экспазіцыі:
■ Мастацтва
Беларусі
XII — XIX стст.
■ Мастацтва
Беларусі
канца XIX — пач. XXI стст.
■ Мастацтва Расіі
XVIII — пач. XX стст.
■ Мастацтва краін
Заходняй і Цэнтральнай
Еўропы XVI — XX стст.
■ Экспазіцыя
жывапісу, скульптуры,
графікі мастакоў
1940-х — 1980-х гг.

Выстаўкі:
■ "Пейзаж XX ст.
Дарогі,
па якіх ніхто
не ходзіць"
(Барыс Казакоў,
выстаўка
адной карціны).
■ "Веткаўскія іконы
XVIII — XIX стст.
у шытых бісерных
акладах" (з фондаў
Веткаўскага музея імя
Ф.Р. Шклярава
і прыватных калекцый).
■ "Сяргей Каткоў
і вучні".
■ Партрэт **Войцэха
Пуслоўскага**
пэндзля **Валенція
Ваньковіча**.
■ **Случкія паясы**
з фонду
Нацыянальнага
мастацкага музея Літвы.
■ "Беларускі
абстрактызм"
(з фонду
Нацыянальнага
мастацкага музея
Беларусі).

■ "Пад мірным небам"
(праект
"Нашы калекцыі").
Філіялы Нацыянальнага
мастацкага музея
Рэспублікі Беларусь:

**МУЗЕЙ "ДОМ ВАНЬКОВІЧАЎ.
КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА
ПЕРШАЙ ПАЛОВЫ XIX СТ."**

г. Мінск, вул.
Інтэрнацыяна-
льная, 33а.
Тэл.: 327 87 96.

■ Пастаянная экспазіцыя.
■ "Цярноўнік крэсаў".

**МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА
НАРОДНАГА МАСТАЦТВА
Ў В. РАЎБІЧЫ**

Спарткомплекс
"Раўбічы",
Мінскі раён.
Тэл.: 507 44 68.

■ Пастаянная экспазіцыя.
■ "Традыцыйнае
іранскае мастацтва".

**МУЗЕЙ
В.К. БЯЛЫНЦКАГА-БІРУЛІ
Ў Г. МАГІЛЁВЕ**

г. Магілёў,
вул. Ленінская, 37.
Тэл.: (8-0222) 22 48 87.

■ Экспазіцыя
"Культура
1-й пал. XIX ст."
■ Выстаўка рускага
жанравага
жывапісу
XIX — пачатку XX стст.

МУЗЕИ *

**НАЦЫЯНАЛЬНЫ
ГІСТАРЫЧНЫ МУЗЕЙ
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ**

г. Мінск, вул.
К.Маркса, 12.
Тэл.: 227 43 22.

Экспазіцыі:
■ "Старажытная
Беларусь".
■ "Беларусь
XVI — XVIII стст.
у партрэтах
і геральдыцы".
■ "Водліскі ваеннай
славы".
■ "Мастацтва
ў гарадской
культуры XIX — пач.
XX стст."

■ "Вайна 1812 г.
у гісторыі Мінска".
Выстаўкі:
■ "Палац вялікіх
князёў літоўскіх
у Вільнюсе"
(са збору
Нацыянальнага
музея-палаца вялікіх
князёў літоўскіх
у Вільнюсе).
■ "Экспануецца
ўпершыню.
З паступленняў 2011 г.
у збор
Нацыянальнага
гістарычнага музея
Рэспублікі Беларусь".
■ "Каштоўныя
ўзоры" (золата ў
помніках дэкаратыўна-
прыкладнага мастацтва і
пісьменства).
Дом-музей ІЗ'езда РСДРП
г. Мінск,
пр-т Незалежнасці, 31а.
Тэл.: 290 68 47.
■ "Сад камянёў"
(у гонар Перамогі
ў Вялікай Айчыннай вайне).

ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС "МІР"

г.п. Мір,
Карэліцкі
раён,
Гродзенская вобласць.
Тэл.: (8-01596) 2 82 91,
(8-01596) 2 82 70.

■ Пастаянная экспазіцыя.
Выстаўкі:
■ "Мір стары — Мір
новы"
(фотавыстаўка).
■ "Кветкі для Марыі"
(Л.Зарубіна).

**"НАЦЫЯНАЛЬНЫ
ГІСТАРЫЧНА-КУЛЬТУРНЫ
МУЗЕЙ-ЗАПАВЕДНІК
"НЯСВІЖ"**

г. Нясвіж, вул.
Ленінская, 19.
Тэл.: 531936

■ Выстаўка **Еўрапейская
рэпрадукцыйная
гравюра
XIX стагоддзя"**
(са збораў Брэскага
абласнога краязнаўчага
музея).

**ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНА-
МЕМАРЫЯЛЬНЫ МУЗЕЙ
ЯКУБА КОЛАСА**

г. Мінск, вул.
Акадэміч-
ная, 5.
Тэл.: 294 91 96.

■ Экспазіцыя
"Якуб Колас. Жыццё
і творчасць".
■ Выстаўка
"Мой дружа, Янка"
(да 130-годдзя
з дня нараджэння
Янкі Купалы).
■ Тэатралізаваная
экскурсія паводле
казак Якуба Коласа.
■ "Таямніцы Дома
Песняра":
інтэрактыўная
гульня-віктарына
для дзяцей малодшага
і сярэдняга школьнага
ўзросту па экспазіцыі
Музея Якуба Коласа.

**ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНЫ
МУЗЕЙ ЯНКІ КУПАЛЫ**

г. Мінск,
вул. Янкі
Купалы, 4.
Тэл.: 327 78 66.

■ Пастаянная экспазіцыя.
"Жыццё і творчасць
Янкі Купалы".
■ "Неўміручая
Паўлінка" (да 100-годдзя
напісання Янкам Купалам
п'есы "Паўлінка").
■ Цыкл музейна-педага-
гічных заняткаў з элемен-
тамі тэатралізацыі
"Дзядзька Янка, добры
дзень!" для дзяцей
малодшага школьнага
ўзросту і сямейнага
наведвальніка.
■ Інтэрактыўная гульня "**У
пошуках Папараць-кветкі**".

**ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ
ГІСТОРЫІ БЕЛАРУСКАЙ
ЛІТАРАТУРЫ**

г. Мінск, вул.
М.Багдановіча, 15.
Тэл.: 334 56 21.

Выстаўкі:
■ "Апякункі паэтычных
нябёс" (літаратурна-
дакументальная).
■ "Васіль Быкаў. Шлях,
вызначаны лёсам".
■ "Свет вачыма
дзяцей" (творы
выхаванцаў Дзіцячага
дома-інтэрната для
дзяцей-інвалідаў
з асаблівасцямі
псіхафізічнага развіцця).
■ "Няхай світае свету!"
(да 40-годдзя выдавецтва
"Мастацкая літаратура").

**БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ
МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ВЯЛІКАЙ
АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ**

г. Мінск,
пр-т Незалеж-
насці, 25а.

Тэл.: 226 03 98.
Экспазіцыі:
■ Пастаянная экспазіцыя.
Выстаўкі:
■ "Партызанскі
лагер".
■ "1812 г. Вайна і мір"
(літаграфіі і гравюры
з калекцый У.Ліхадзедава
і У.Пецфіева).

**ГОМЕЛЬСКІ ПАЛАЦАВА-
ПАРКАВЫ АНСАМБЛЬ**

г. Гомель,
пл. Леніна, 4.
Тэл.: (8-0232) 74 19 11.

Цэнтральная частка
палаца
Выстаўкі:
■ "Адрас: Савецкі Саюз".
■ "Гонар і веліч краіны
гор".
■ "Гомель будуюцца"
(да 870-годдзя
першай згадкі
пра горад у летапісных
крыніцах).
■ "Старадаўнія гарады
Беларусі ў кнігах
і артэфактах"
(да 1150-годдзя
Полацка).
■ Жывапіс І.Саладоўніка.
■ Творчасць У.Кароткага.
■ "Трансфармацыя"
(металічныя скульптуры
В.Малахава).
■ "Нязменныя сведкі
часоў"
(выстаўка перыяду
XVIII — XX ст.).

Аб'ява*

**ОАО "Гомель-
Белпромкультура"**
спеціалізаванное предприятие
по комплектації объектов культуры

**предлагает
любое
звуковое
и световое
оборудование
производства предприятий
Республики Беларусь**
Форма оплаты любая.
Доставка и монтаж.

г. Гомель, ул. Барыкина, 82 "Б"
0232 408-172, 408-182;
+375 29 681 15 30
www.GBPK.by

ТЭАТРЫ *

**ЗАСЛУЖАНЫ
КАЛЕКТЫЎ
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ
"РЭСПУБЛІКАНСКІ
ТЭАТР БЕЛАРУСКАЙ
ДРАМАТУРГІІ"**

г. Мінск, вул. Крапоткіна, 44.
Тэл./факс: 334 60 08.

■ 16 — "Інтымы дзёнінкі"
(Дзёнінкі паэта) (гісторыя кахання і
зрады) С.Кавалёва.
■ 17 — "Янка Купала. Кругі раю"
(гістарычная драма)
С.Навуменка.

**БЕЛАРУСКІ
ДЗЯРЖАЎНЫ
АКАДЭМІЧНЫ
МУЗЫЧНЫ ТЭАТР**

г. Мінск,
вул. Мяснікова, 44.
Тэл.: 200 81 26.

■ 15 — "Блакiтная камя" (мюзікл у 2-х дзях) К.Брэйтбурга.
■ 16 — "12 крэслаў" (эксцэнтрычны балет у 2-х дзях) Г.Гладкова.
■ 17 — "Граф Люксембург" (аперэта ў 2-х дзях) Ф.Легара.

■ 18 — "Вестсайдская
гісторыя" (мюзікл у 2-х дзях)
Л.Бернстайна.

■ 19 — "Шчаўкунок"
(балет у 2-х дзях) П.Чайкоўскага.

**БЕЛАРУСКІ ТЭАТР
"ЛЯЛЬКА"**

г. Віцебск, вул. Пушкіна, 2.
Тэл.: (8-0212) 36 32 50.
■ 15 — "Ямелева шчасце"
(казка ў 2-х дзях
па матывах рускіх
народных казак).

**"Класікі
беларускага
жывапісу XX ст."**

Паўночнае крыло палаца
Выстаўкі:
■ Пакой крывых
люстэркаў
(пакой смеху).
■ "Свет звяроў
Гомельшчыны".
■ Куток жывых
экзатычных рэптлій.
Зімовы сад
Свет субтрапічных
раслін і жывёл.
Працуюць рэстаўрацыйныя
майстэрні і аддзел
па турызме (вул. Кірава, 8).

**ГРОДЗЕНСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ
МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ РЭЛІГІІ**

г. Гродна, вул.
Замкавая, 16.
Тэл.: (8-0152) 74 25 13.

Экспазіцыі:
■ "Рэлігія і культура
ў Беларусі"
(хрысціянскія канфесіі,
іслам, іудаізм).
■ "Эпоха. Час. Будынак"
(гісторыя палаца,
дзе размешчаны музей).
Выстаўкі:
■ "З крыніц
спрадвечных"
(традыцыйная культура
беларусаў).

**ГОМЕЛЬСКІ АБЛАСНЫ
МУЗЕЙ ВАЕННАЙ СЛАВЫ**

г. Гомель, вул.
Пушкіна, 5.
Тэл.: (8-0232) 77 60 60.

■ Пастаянная ваенна-
гістарычная экспазіцыя.
■ Пастаянная выстаўка
тэхнікі на адкрытай
пляцоўцы.
■ Выстаўка "Захава-
ем на вякі. Новыя
паступленні і набыткі
са збору Гомельскага
абласнога музея ваен-
най славы".
■ На тэрыторыі музея
працуюць пнеўматычны цір.
■ "Музей крыміналіс-
тыкі".

ГАЛЕРЭІ *

ПАЛАЦ МАСТАЦТВА

г. Мінск, вул.
Казлова, 3.
Тэл./факс.: 290 60 10.

Юбілейныя выстаўкі:
■ Творы
Уладзіміра Уродніча.
■ "Я проста
ў далёкай
вандроўцы"
Вячаслава Дубінкі.

**"Экзістэнцыя.
Спосаб быцця
чалавечага жыцця"**

Аляксандра Маляя.

**МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ
"УНІВЕРСІТЭТ КУЛЬТУРЫ"**

г. Мінск,
Кастрычніцкая
плошча, 1
(Палац Рэспублікі).
Тэл.: 327 26 12.

■ Выстаўка па выніках
Адкрытага
рэспубліканскага
конкурсу творчых
работ сярод навучэнцаў
"Будучыня,
якую мы хочам".
■ Выстаўка
дыпломных работ
студэнтаў
кафедры народнага
дэкаратыўна-прыкладнага
мастацтва БДУКІМ.